

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Naročnina: Četrtno Din 7.50, polletno Din 15.—,
celoletno Din 30.—.

Koroški dan

Jutri v soboto 10. t. m. je peta obletnica žalostnega plebiscita na Koroškem, ki je odločil usodo številnih naših rojakov. Ne bomo razmotrivali, kaj je bilo vzrok nesrečnemu izidu plebiscita, temveč samo znova poudarjamo, da žive na onem koroškem ozemlju, ki ga hočemo imeti v Jugoslaviji, v pretežni večini rojaki našega jezika in naše krvi. Med njimi so številni zavedni, a žal tudi mnogi nezavedni rojaki.

Na te kraje ne bomo nikdar pozabili, saj je Gospa Sveta zibelka slovenskega rodu, naše Kosovo, naš zgodovinski kraj, ki

ga nam bodo morali Nemci prej ali slej vrniti.

Na peto obletnico plebiscita jutri dne 10. t. m. se bodo po vsej državi, posebno pa v Sloveniji, vršile spominske prireditve in manifestacije, s katerimi bomo pokazali, da nismo pozabili bratov onstran Karavank in da tudi nismo pozabili žrtev, ki so zastoni padle za osvoboditev naše Koroške.

Naj živi spomin koroških junakov Malgaja in Puncerja, ki sta darovala svoje življenje v boju za svobodo slovenskega Korošana. Koroškim rojakom pa kličemo: Vztrajajte, ne obupajte!

Kmetski stan in dedno pravo

V Beogradu so imeli pravniki iz cele Jugoslavije zborovanje, kjer so se posvetovali o tem, kakšno naj bo v naši državi dedno pravo. To je zelo važna zadeva zlasti za kmeti stan.

Odkar je kmet osvobojen tlake in podložništva, mu je največji sovražnik takozvano razkosavanje. Posestva niso zaokrožene celote, ki bi se smele le kot take izročati, ampak se lahko po prosti odločitvi izročajo, zapuščajo ali prodajajo tudi posamezni kosi. Po avstrijskem državljskem zakonu, ki pri nas še velja, se kmeti posestvo, če ni oporoke, v primeru smrti razdeli po enakih delih na moško in žensko dečo, da ne omenim pravice vdove do ene četrтинke.

Naš kmet skuša v pametnem razumevanju, da mora posestvo ostati kot celota, s prepodajnimi pogodbami in oporokami to razkosavanje preprečiti.

Srbi so si ohranili iz združne skupnosti v tem oziru popolnoma zdrav kmeti stan. A po njihovem pravu je moška deča v nasledstvu bolj uvaževana kakor ženska.

Zdaj, ko gre za izenačenje, bo treba tu ubrati pravilno pot. Razume se, da bodi ženska moškemu enakopravna; seveda s tem ni rečeno, da je moški ženski enak. Enakopravnost se mora seveda pokazati tudi v dednem pravu. Vendar se, če se to načelo napačno izvaja, lahko zgodi, da se razkosavanje kmečkih posestev nadaljuje v taki meri, da nazadnje ne bo nič ostalo ne za sinove ne za hčerke, ampak bodo vsi šli s trebuhom za kruhom.

Letos pomladi so klerikalci zagnali velikanski hrup, da se hoče srbsko dedno pravo razširiti na naše kraje. To ni bilo res, a klerikalci so ob tej priliki pokazali barvo v tem

smislu, da so za drobljenje in cepljenje, to je za stari avstrijski zakon.

Pravniški zbor je zavzel previdno stališče in se je izreklo za enakopravnost, vendar mora biti zakon tak, da ostanejo kmeti posestva življenja zmožna. Modra je ta beseda in vsakdo jo bo rad podpisal, a mnogo naprej nismo prišli z njo. Kakšna bodi ta enakopravnost, pri kateri ostanejo posestva cela?

Že nekaj časa se čujejo med slovenskim ljudstvom le ene in iste tožbe: davki, davki! Naš človek vé, da se davki morajo plačevati in da morajo biti davki po vojni tudi po zlati vrednosti nekaj večji, kakor so bili v predvojnem času — seveda pa ne za toliko večji kakor so sedaj. Enako razumeva, da se različni davčni zakoni v naši državi niso mogli takoj po preobratu izenačiti in da Srbija ter Črna gora, ki ju je vojna kruto opustošila, nista zmogli takoj po vojni enako visokih davkov kakor druge pokrajine.

Toda čas hiti. Sedmo leto Jugoslavije teče in gospodarske razmere so po vsej državi prilično urejene. Stari davki so se večkrat zvišali na podlagi starih predpisov in uvedli so se novi. Vsako zvišanje pa je prizadelo bivše avstrijske davkoplačevalce občutnejše kakor davkoplačevalce v drugih pokrajinah. Tako smo prišli do tega, da majhna Slovenija plača na davkih le za nekaj nižjo vsoto kakor obsežna Srbija in Črna gora skupaj.

Skrajni čas je, da se ta nepravilna razdelitev davkov odpravi in da se sprejme nov enotni, davčna bremena pravično razdeljujoči zakon o neposrednih davkih za vso državo.

Sedanja krivična razdelitev davkov je tem občutnejša, ker se pri nas v Sloveniji pobirajo davki celo visoko nad številkami, določenimi v državnem proračunu.

Zadnja leta so zaradi spreminjajočih se valutnih razmer celo prepodajne pogodbe mnogokrat prinesle nesrečo, da je kmeti posestvo razpadlo. Treba bo dvojne previdnosti, da se zadene prava pot.

Naši kmetje se često pogovarjajo o tem, kako naj se dedno pravo uredi. Oblika oporoke naj bi se po njihovem mišljenju olajšala, da bi bilo manj pravnih in da bi še večkrat obveljala modra odločitev očeta. Prepodajna pogodba, o kateri sedanji zakon prav za prav ničesar ne pove, naj se v novem zakonu temeljito obdelja, da se izognemo pravičnim. Nasledstvo za primer smrti brez oporoke pa mora biti tako urejeno, da bo naslednik mogel živeti, da bo izhajal in imel veselje do dela. Pustimo pridiganje o enakopravnosti, za katero tu ne gre, in mislimo, kaj je koristno za ohranitev kmeti stan in kaj je v tem okviru pravično.

Moram priznati, da bi meni kot poslancu, ki vidi, da se bliža odločitev v tem vprašanju, bilo zelo ustrezno, ako bi se naše demokratske organizacije pridno pečale s tem vprašanjem in bi mi predložile svoje nasvete.

Dr. Gregor Žerjav.

Neznosna davčna bremena

Ni torej čudno, da mnogi davkoplačevalci v Sloveniji ne zmorejo vsote, ki jo zahteva od njih davčno oblastvo in da jih često mora zato oblastvo rubiti, da iztisne iz siromakov davčno vsoto. Naš davkoplačevalec navadno v redu odšteje davčnemu oblastvu vsoto, ki se zahteva od njega, ako jo zmore; le, ako res nima denarja, ne plača in se dá rubiti. To se pravi: kogar pri nas rubijo, temu gre davek naravnost v živo ter mu ogroža eksistenco. Kmetovalec pravi temu v svojem krepkejšem izražanju: iz kože devati.

Merodajni činitelji pri nas bi se morali že enkrat zavedati, da tako ne more iti na prejšnjem in da je treba to vprašanje rešiti pred vsemi drugimi. Zakonski načrt o neposrednih davkih naj pride najprej pred Narodno skupščino, potem šele drugi zakonski predlogi, ki so v primeri z davčnim zakonom majhnega pomena.

Upajmo, da se bo z novim zakonom omilila tudi sedanja kruta davčna praksa in da se dohodninski davek ne bo več pobiral na tako nesigurnem temelju kakor sedaj, kajti sedaj se dogaja, da gmotno enako stoječi posestniki plačujejo popolnoma različne vsote. Dogodil se je primer, da sta dva enaka posestnika plačala na dohodninskem davku: eden 1600, drugi 8600 Din.

Posledica teh razlik je, da postanejo davkoplačevalci zavistni onim, ki jih ob-

lastvo ni v toliki meri pritisailo, in hodijo drug drugega črnit na oblastvo in izpovejo tam v jezi stvari, ki so absolutno netočne, ki pa denunciranemu posestniku lahko povzročijo veliko krivično breme. — Nerazumljivo je le, da se takim zavistnim čenčam prečesto vse verjame.

Nadalje bi bila potrebna za naše kmetovalce tudi večja jasnost pri plačevanju davkov. Kolikokrat kmetovalec ne vé, kakšne davke je plačal. Zgodi se, da je davkoplavevalec odštél vse, kar se je od njega zahtevalo, in je že mislil, da je za enkrat izpolnil svojo dolžnost, toda čez mesec pride terjatev na zaostanek, včasih tako ogromen,

da se revež prijemlje za glavo in ne vé, kaj naj stori. Nekateri, ako morejo, plačajo tudi to mnogi pa se pritožijo in zgodili so se primeri, da se jim je reklo: To je pomota. Včasih oblastvo od zahtevane vsote tudi nekoliko popusti.

Kaj naj vse to pomeni? Mislimo, da je treba takim zmešnjavam napraviti konec in preprostim ljudem dovolj jasno naznačiti, kakšne davke plačujejo in za koliko časa.

Vprašanje izenačenja davčnih bremen se mora brez odloga rešiti, in to na način, da preprost človek v davčnem oblastvu ne bo videl le svojega mučitelja, ki ogroža njegovo gospodarstvo.

Poglejmo nazaj, mislimo naprej!

(Piše napreden kmet)

Kdor nas kmetov malo več bere časopise raznih strank, takoj spozna, da se vsa politika dandanes giblje okrog nas kmetov. Vse stranke nas vabijo v svoje vrste. Obetajo nam povsod mnogo. A baš tiste stranke, ki nam največ ponujajo, da bi nas pridobile zase, navadno najmanj ali celo ničesar ne store za naš kmeti stan.

Predvsem omenjam klerikalno stranko, ki kljub svojim številnim poslancem ni doslej dosegla ničesar, po čemer hrepeni kmetovalec: ureditev davčnih in mnogih gospodarskih, kmeta tičočih se zadev. Preteklost nas potrjuje v tem, da ta stranka tudi v bodoče ne bo napravila ničesar za nas. Zato, tovariši kmetje, pogledjmo malo nazaj, da lahko mislimo naprej in se odločimo, kam se nam je obrniti, da pridemo enkrat do svojih pravic in do boljšega gospodarskega stanja.

Kakor znano je bil kmet do začetka prejšnjega stoletja največji suženj, ki ga je drla graščinska gospoda, med katere je spadala tudi višja duhovščina. Tiste čase je bil kmet največji revež in brez vsakih pravic, kakor živina. Nikjer ni imel nobene opore. Da so ga mogli držati v takšni sužnosti, ga je bilo treba seveda držati tudi v največji temi nevednosti. V tedanjih, za kmeta tako strašnih časih, se tudi duhovščina ni za njega prav nič zavzemala, kar bi bila

lahko storila, če bi bila res za pravičnost. Kakor graščaki tako so tudi višji duhovniki grabili le za sebe, za kar so dosti jasne priče velika cerkvena premoženja, obsežni farovski grunti in škofovska neizmerna posestva, ki so jih večinoma s silo ali z grožnjami pridobili. In početek klerikalne stranke je baš v tej duhovščini.

Ako bi bilo klerikalni stranki res za kmeta, bi morala v tem zmislu tudi delati, da se vrne kmetu vse, kar mu je bilo nekdanj ugrabljeno. Pa o vsem tem večina duhovščine in voditeljev SLS noče ničesar slišati, kaj šele na to delati. Pa ne samo to. Baš ti ljudje so kmetu naložili po vrhu še velika bremena v obliki raznih dajatev za cerkvene in farovške potrebe. Tako je bilo prej in dandanes je komaj boljše. Od te strani kmet ne bo dočkal rešitve.

Nazaj pogledjmo, mislimo pa naprej! Bili so v tistih žalostnih časih tudi trenutki, v katerih se je našim dedom in pradedom malo posvetilo v glavi, da so dvignili glave bolj pokonec, da bi se rešili težkega jarma. Bilo je to za časa kmetskih vstaj, za dobe Matije Gubca, našega kmetskega mučenika. Pa kaj, vsa dobra in trdna volja tedanjih naših voditeljev ni mogla ničesar opraviti proti silni moči. Ko bi bili že tedaj iskali zveze s kakim drugim stanom, v kolikor je bilo tedaj kaj takega mogoče, ali če bi bili imeli več iz-

kušenih voditeljev, bi se bilo morda le drugače izteklo.

Iz tega tudi lahko sklepamo, da vsak stan, ki se opira le na svojo moč, težko kaj doseže.

S temi kmetskimi vstajami bi se nekako dalo primerjati tudi najnovejše gibanje v bivši Samostojni kmetijski stranki. Ko je ta stranka nastopila in so jo podpirali tudi iz drugih stanov, je nekaj dosegla. Kakor hitro je pa začela druge stanove zametavati, je njena moč padla. Še manj nas bo rešilo najnovejše postopanje g. Puelja, ki se je zvezal z radičevci. Med voditelji te stranke na Hrvaškem je presneto malo ali nobenega pravega kmeta. In ko bi res dobro mislili s kmetom, bi mu ne obetali stvari, ki se nikdar ne bodo izpolnile, temveč bi ga skušali duševno in gospodarsko dvigniti, kar je pa mogoče le z izobrazbo. Za to pa store bore malo. Če pogledamo nazaj, ni kaj veselega za kmeta, zato pa mislimo naprej.

Bolj ko mislimo, bolj se bomo prepričali, da se je treba nasloniti na stanove, ki imajo voljo pomagati nam. To pa ni le en stan, ampak več skupno v eno celoto združenih kot politična stranka. Taka stranka je naša Samostojna demokratska stranka. Te se oklenimo, če le malo mislimo naprej! V tej stranki ima tudi kmet veljavo, celo odločujočo veljavo. Samo po sebi razumljivo, da je treba biti drug proti drugemu prizanesljiv, kajti vsi stanovi, vsi ljudje morajo živeti.

Med nami kmeti še ni prave preudarnosti, ker ne gledamo nazaj in ne mislimo naprej. Mnogo je krivo temu tudi to, da zaostajamo v duševni izobrazbi. Kdo nosi največjo krivdo na tem, ni treba omenjati, in vendar je za temi — za duhovščino drla in še dere večina kmetskega ljudstva v svojo škodo.

Planet.

Učitelj je razlagal učencem, da je planet telo, ki prejema svetlobo od drugega telesa.

«Potemtakem je naša hiša tudi planet,» se je oglasil mali Jurček.

«Zakaj?» ga je vprašal učitelj.

«Zato, ker dobivamo luč iz plinarne.»

Anton Stražar:

(Konec.)

Peto poglavje.

«Pa nisi ti, prijatelj, Mihovčev Jaka?» — «Da, striček Nace, jaz sem! Staramo se, staramo, kaj ne?...»

Kakor sem že takoj v pričetku naše pripovedi omenil, je znani kramar Nace sleherno leto hodil tudi k podgoriški cerkvi ob slovesnem žegnanju in tamkaj na stojnici prodajal razne sladke odpustke.

Kramarju Nacetu se je poznalo, da so ga začela težiti leta in tlačiti k tlom. Komaj je dihal, ko je počasi lezel v hrib. Pri cerkvenikovi hiši se je ustavil, da si nekoliko oddahne. Prav žalosten je bil skoraj že sedemdesetletni možak; ozrl se je proti vratom cerkvenikove hiše, a bila so zaprta. V hiši ni bilo več njegovega prijatelja Franceta, ki s svojo ženo že počiva na bližnjem pokopališču...

Kakor običajno, ob osmih, je zapel veliki zvon, pa ni več zvonil z njim prijatelj France, temveč Štipkov Joža; sin bližnjega kmeta poleg podgoriške cerkve,

Sam ni vedel Nace, zakaj mu je baš pri postavljanju stojnice prišla na misel ona nedelja pred dvaindvajsetimi leti, ko je zal in krepak mladenič Trdinov Jaka kupil Samčevi Katrici veliko rdeče srce z napisom o ljubezni. Oh, koliko izprememb je od tistega časa doživel! Trdinov Jaka je umrl tako nenadno, med pokojniki sta šaljivi godec Uriha, cerkovnik France, pa tudi znane Grdinove Jere — spokornice ni bilo več. Kakor znano, se vdova Katrica ni hotela poročiti s Čebulovim Joškom, a kljub temu ga je kramar Nace oženil pri vdovi Janezovi Micki v vrhovski fari še tisto leto. Čeprav je spravil Nace skupaj mladost in priletnost v zakonsko vrečo, kljub temu sta se dobro razumela. Mladi Micikin mož Joško ni uhajal čez zakonske ojnice, kakor delajo, žal, marsikateri mladi možje.

Med tem Nacetovim premišljevanjem so že začeli ljudje prihajati na prijazni podgoriški hribček. Kot vselej, so se fantje in dekleta ustavljali v obližju kramarja. Kakor vsako leto so tudi sedaj kupovali fantje svojim ljubljnim dekletam srčke z napisom.

Prav dobra je bila Nacetova kupčija. Vreme je bilo izredno krasno in je zato prišlo veliko ljudi na prijazen griček.

Bilo je že okrog desete ure, večina ljudi je odšla v cerkvo, ko pride do Naceta krepak, zal, okrog štiridesetletni možak, bolj po mestno opravljen. Ustavi se poleg kramarja; briše si debele znojne kaplje raz čelo. Nace ga gleda in gleda, naposled pa izpregovori:

«Pa nisi ti, prijatelj, Mihovčev Jaka?»

«Da, da, striček Nace, jaz sem! Staramo se, staramo, kaj ne?»

Seveda je kramar Nace sedaj vprašal nekdanjega starega znanca, kako se mu je godilo po svetu in kje je sedaj?

Mihovčev Jaka je sedel k njemu na stojnico in mu pripovedoval:

«Znano vam je, striček, da sem moral od šolskih let naprej živeti pri drugih ljudeh. Z dvajsetimi leti sem odšel k vojakom; bil sem pri topničarjih v lepi solčni Gorici. Kakor veste, sem bil potem še nekaj časa v ljubem domačem kraju. To že tudi veste, da smo bili vedno skupaj: jaz, znani Slapnikov kovač, tisti Žan in pa Čebulov Joško. To tudi veste, da smo zlagali skupaj razne pesmice, največ seveda takih, da so se je zile znane tercijalke.

Vsakega človeka pa enkrat pamet sreča in tudi mene je poiskala. Zapustil sem domači kraj in dobil prav dobro službo blizu Ptuja na Štajerskem. Bil sem za kočijaža. Tam sem bil celih osem let; še oženil sem se tamkaj! Moje žene brat, ki je višji uradnik na ljubljanski pošti, je pa sedaj tudi meni preskrbel službo. Tako sem sedaj blizu domačega kraja. Danes sem pa, ker je lepo vreme, prišel malo semkaj, saj že dolgo nisem bil tu.

Vidite, taka je moja življenjska zgodba. Kje pa je sedaj Čebulov Joško? Nekaj sem slišal, da se je oženil.»

Jaku je sedaj kramar Nace v glavnem vse povedal: o Trdinu, Katrici, sploh o vsem, kar je vedel, da bo zanimalo Jaka.

Politični pregled

V beograjskem političnem življenju vladajo še vedno nejasnost, kako se bodo razvile prilike, ko se sestane Narodna skupščina, ki mora po ustavi vsakokrat po posvjetitvah začeti z delom 20. oktobra. V beograjskih političnih krogih vztrajajo govornice, da je

na vidiku vladna kriza,

in sicer baje zato, da se bo potem sestavila širša koalicijska vlada. Trdi se, da želijo radičevci v vladi Davidovičeve demokracije, ki že računajo s tem. S tem v zvezi je razširjena vest, da bo prometni minister Radojević odstopil.

Pa še ena stranka je, ki računa, da se bo ob vladni krizi upoštevala, in sicer so to naši

klerikalci, ki si silno žele ministrskih mest in večje moči v Sloveniji, kajti ves čas izza zadnjih volitev so potisnjeni v ozadje in v omalovaževanje. Naši klerikalci se vztrajno ponujajo radikalom, ki se jih otepajo na vse kriplje, a v svojih listih pišejo klerikalci, da jim vstop v vlado ponujajo radikalni. Da slednje ni verjetno, je razvidno iz pisanja radikalnih listov, ki mestoma prav krepko prijemajo za ušesa dr. Korošca in njegove tovariše.

Kandidatov za ministre je torej vse polno. Seveda

bi rad postal minister tudi Stepan Radić.

Za njega je še najbolj verjetno, da se mu bo ta želja izpolnila, ko je itak njegova stranka v vladi, čeprav je s svojim govorom o Macedoniji, ki ga je imel v Ženevi, razburil Srbe. Kakor je namreč pisala beograjska «Politika», je Radić po svoji stari navadi zopet preveč brbljal in govoril nekako o nerešenem vprašanju Macedonije. Podoba pa je, da tej vesti «Politike» vodilni radikalni krogi ne verjamejo. No, mogoče cele zadeve tudi ne smatrajo resne, ker poznajo čenčavo gostobesednost Stepana Radića.

Stepan Radić je prispel v družbi več radičevskih poslancev in poštne ministra dr. Šuperine te dni v Beograd. Toda to pot enkrat ni govoril, kajti novinarjev, ki so ga nagovorili, je izjavil, da ne more dati nikake važnejše izjave, dokler ne vidi kralja. Še istega dne je bil

Stepan Radić sprejet od kralja,

kateremu je poročal, kakor piše časopisje, o raznih zadevah, ki se nanašajo na zvezo med radikali in radičevci, o vprašanju naših izseljencev v Ameriki, o prometu in kmetijstvu ter o svojem eventualnem vstopu v vlado. Verjetno je, da je govoril s kraljem tudi o zasedanju Zveze narodov, katerega se je Radić udeležil kot delegat naše kraljevine. Avdijenca je trajala skoro dve uri.

Ali bo Stepan Radić prišel v vlado, je največ odvisno od ministrskega predsednika Pašića, ki ima vobče v rokah ves razvoj političnega življenja. Zato

na prihod Pašića vsi nestrpnost čakajo.

Kdaj se bo Pašić mogel vrniti, se še ne ve.

Naj se razvijajo prilike tako ali tako, politika poslancev SDS. bo šla vedno po oni poti, ki jo je spoznala za pravo, ne glede na to, da zaenkrat ni zastopana v vladi. Naš program je v kratkem: svoboda, enakost in bratstvo vseh slojev in vseh plemen.

DOPISI

CERKNICA. Zlato poroko je praznoval 4. t. m. g. Fran Šerko, tukajšnji veleindustrijec, s svojo gospo soprogo Zofijo, roj. Obrezovo. Z železno doslednostjo se je boril pol stoletja proti naraščajoči klerikalni poplavi med Notranjci. Kot bivši dolgoletni župan je bil odlikovan z zlatim križcem, bil je tudi ustanovitelj in načelnik Cerkniske posojilnice. Njegova gospa soproga je iz stare rodbine Obrezove, ki je dala Slovincem mnogo odličnih mož, katerih zadnji je Notranjec

zastopal v dunajskem parlamentu. Člani rodbine Obreza so se zlasti odlikovali v borbi za narodne pravice za časa znamenitih taborov. Obema jubileantoma naše iskrene čestitke!

POLJANSKA DOLINA. Zadnje novice iz doline v «Domovini», četudi nedolžne, so vendar dvignile nekega klerikalca, da se je razrepenčil v «Domoljubu» nad «Domovino». Trdi, da so letos miši napravile pri krompirju veliko škodo, kar se v «Domovini» ni omenjalo in kar se danes popravi in se k temu še pristavi: V dolini je cerkev ne daleč od Trate, posvečena sv. Jeri; ta svetnica je menda proti mišim. Kakor je podoba, so to svetnico zapustili tudi že nekateri «Domoljubovi» prijatelji v dolini, četudi si laste vse krščanske čednosti, seveda le na jeziku in na zunaj. Da bodo nekateri klerikalni pošteni svojega ponesrečenega Orla nam natvezli, to smo skoro pričakovali in ni nič novega, temveč že star običaj. Drugič pa sploh ne bomo odgovarjali na klerikalne neslanosti, zavijanja in laži. — No, pa še nekaj drugih novic: Zdaj jeseni, ko se spravljajo pridelki, je čas vsakovrstnih ber v pridelkih in denarju. To se tem bolj občuti, ker so pridelki slabi in je trda za denar. Čas bi že bil, da se bera enkrat odpravi, posebno na farah, kjer imajo župniki velika posestva, kakor n. pr. v Poljanah. — Po vojni je, kakor je znano, v dolini kaj bujno cvetelo tihotapstvo, ki pa ni doneslo ljudem, ki so se s tem pečali, nobenih dobičkov, kakor je danes spoznati. Mnogo ljudi se je s tem pokvarilo, da so postali delomržeži in nejevoljni na vse. Tedaj je bila tudi ustanovljena carinarna v Gorenji vasi, ki je imela spočetka pri tedanjih razmerah še precej posla, sedaj pa se zbog pomanjkanja poslov opusti. Ostane le finančna straža. — Po dolgem, večletnem čakanju smo vendar dobili zdravnika v dolino. Mladi zdravnik, ki ima svoj sedež v Gorenji vasi, bo dvakrat na teden hodil v Žiri in najbrž pozneje enkrat za par ur v Poljane. Tedaj odslej ne bo treba več klicati zdravnika od tako daleč kakor do sedaj, kar je bilo v zvezi z velikimi stroški. — Na Savodnju odpro letos novo lastno šolo. Do sedaj je bila le zasilna šola v župnišču. Šola bo sedaj nastanjena v zasebni hiši, kjer je že vse pripravljeno, le z učiteljem ali učiteljico gre bolj počasi. — Sliši se nekaj, da se name-

Tako je med tem pripovedovanjem v cerkvi že minila pridiga. Ker so bila cerkvena vrata odprta, je Jaka videl, kdaj se je začelo darovanje.

«Sedaj, striček, pa grem tudi jaz v cerkev, saj pri sv. maši hočem biti. Popoldne pa se vidiva v Podpeči pri gostilničarju Judežu, kaj ne? Bom dal za pijačo!»

«Da, da! Le pojdi v cerkev, Jaka, pa še name, starega grešnika, se spomni in zmoli kak očenaš; saj vidiš, da moram biti pri blagu.»

«Bom, bom, striček, če ne pozabim!»

Kramar Nace je gledal za odhajajočim in si govoril: «Glej, glej, šmenta, da človek le malo čez domači plot pokuka, pa je go spod...»

Isto nedeljo popoldne, na dan podgoriškega žegnjanja sta dobro praznila v veseli družbi vinske kozarce Mihovčev Jaka in kramar Nace v Podpeči. Nace se je tako nalezl dobro vinske kapljice, da je s svojim blagom kar pri gostilničarju prenočil. Na naslednji dan pa je ležal doma za hišo pod košato hruško v hladni senci in zdravil — mačka.

Okrog četrte ure popoldne pa ga zdrami iz spanca znani Mežnarjev Jurca.

«Hej, hej, ti klada lena kramarska, ob nedeljah ljudi cigani, v lepih delovnih dneh pa v senci ležiš!»

«O, Bog te živi, Jurca! Od kod je pa že tebe zagnalo sem? Sedi no, sedi malo k meni, mi boš kaj povedal, kako se ti godi?»

«Seveda, kar tukaj k tebi bom sedel, kaj ne. Ti si pa res pravi ptič. Včeraj si užival dobro vinsko kapljico, sedaj pa naj tebe poslušam, kako si včeraj pil. Pojdi, greva k «Janezu» na pol litra; tam ti bom nekaj povedal.»

Odšla sta.

V «Janezovi» gostilni ni bilo radi košnje nobenega doma, razen stare matere Jerice. Prinesla jima je vina in se vsedla nazaj k peči, kjer je varovala malega vnuka.

Nace je bil zelo radoveden, kaj mu bo važnega povedal stari navihanec Jurca. Zatorej se ga je takoj lotil z vprašanji. Ker je bila stara gostilničarka precej gluha, sta lahko nemoteno govorila.

«Vidiš, Nace, zadnji čas je že, da se lotim pametnega življenja; saj sem že blizu petdesetih let.»

«Pa ne, da bi se ženil, stari prismojenec?»

«Da, da!»

«I, katero si pa pripravil ob pamet?»

«Ti je ne poznaš, veš, izvrstna ženska je, in ti me pojdeš ženit, da veš!»

Nacetu je sedaj Jurca povedal v kratkem najglavnejše!

«Pravil je, da je kmalu po smrti Trdinovega Jaka odšel v širni svet. Delal je kot zidar blizu Kranja. Zvedel je, da je tam na prodaj, tik ob cesti, mala lična hišica z gostilniško obrtjo. To mi ni dalo miru! Vedel je, da ima njegova znanca Minka precej denarja. Šel je torej takoj h gospodinji Katrici in je vse povedal. Prosil jo je, naj

vpraša Minko, če bi ga hotela vzeti. Seveda, gospodinji Katrici to ni bilo povsem po volji. Zbala se je, da izgubi najboljšo prijateljico in dobro oporo. Na drugi strani pa je uvidela, da ji ne kaže mnogo braniti.

Minka ni vedela, kaj naj bi storila? Zato se je Jurca zetel po pomoč k Nacetu, v katerem je vedel, da je mojster za take kupčije. Naceta so poznali daleč naokoli, da spravlja ljudi skupaj v sladki, a še večkrat grenki zakonski jarem.

Z dobrim uspehom je kramar Nace ugladil pot Jurci in vliil obema toliko poguma, da sta se takoj pričela pripravljati na veselo svatbo. S svojo kramarsko iznajdljivostjo je tudi izborno mešetaril pri kupčiji, ko je Minka kupila hišo.

Prav zadovoljna je bila Minka s svojim vedno veselim možem Jurcem. Ni ji bilo žal, da se je poročila z njim in kupila hišo. Kajti njen šaljivi mož je s svojo harmoniko in drugimi burkami privabljal vedno dosti ljudi.

Kadar sta bila sama, kar je bilo le redko, kdaj, je vedno vesel Jurca tudi zapel svoji «ženički», kakor jo je imenoval.

Vselej, kadar je vesel možiček zapel «ženički», ga je zavračala:

«Ah, kakšen si ti!»

«Bodi no, bodi, Minka, nikar mi ne zameri, jaz sem vedno vesel, zato sem pa tebe Minko vzell!»

«Saj ti tudi nič ne zamerim, Jurca.»

rava popraviti in posuti cesta, kar je že skrajni čas, ker je ponekod silno zanemarjena.

KRANJ. Tukajšnja podružnica Jugoslovenske Matice bo prirdila z ostalimi kulturnimi in prosvetnimi društvi v Kranju kot manifestacijo ob priliki petletnice koroškega plebiscita v soboto 10. t. m. ob pol devetih zvečer akademijo v novih čitalniških prostorih v Narodnem domu. Drugi dan v nedeljo dopoldne od 8. do 12. ure pa cvetlični dan s prodajo cvetic in primernih znakov v prid Jugoslovenske Matice.

NOMENJ. V nedeljo 4. t. m. se je vršila tukaj «vinska trgatava», ki je uspela nepričakovano lepo. Prireditev je obsegala tudi šaljivo pošto, godbo in petje. Pri petju sta sodelovala kar dva pevska zbora, eden iz Nomenja, drugi iz Gorjuš. Pevski zbor iz Nomenja, številno jačji, je zapel ob tej priliki več koncertnih pesmi. Svojo polno sposobnost je ta zbor dokazal z izvajanjem pesmi «Zvonikarjeva» in «Triglav». Pevci so že toliko izvežbani, da bi lahko nastopili pred širšo javnostjo. Pevski zbor iz Gorjuš je štel za polovico manj pevcev. Kljub šibkosti posameznih glasov je tudi ta zbor v domačih narodnih pesmih razmeroma dobro izvežban. Veselica je torej nudila občinstvu prav pestro razvedrilo.

DRAMLJE. Že nekaj časa sem ni pri nas pravega reda. Čeravno nismo Drameljčani tako natančni, pa vseeno vidimo, kako je danes in kako je bilo nekdanj. Do sedaj je navadno opravljala duhovščina službo božjo tako, da je bila najprej pridiga in zatem maša, a pri nas je g. kaplan vse spremenil. Najprej je maša in zatem pridiga. Uspeh tega je bil pač ta, da odide večina moških domov, deloma pa ostanejo zunaj cerkve. Farani pač ne maramo novotarij in želimo, da ostane pri starem, kakor je bilo. Zakaž, g. kaplan, tako nasprotujete nam?

ŠMARJE PRI GROSUPLJEM. Kar smo pravi naprednjaki vedno trdili, to je sedaj tukajšnji posestnik in gostilničar g. Anton Škerjanc starejši javno priznal. Kdor njega že iz prejšnjih časov pozna, se temu ne bo čudil. Bil je že od nekdanj somišljenik SLS in le radi užaljenosti pri občinskih volitvah je na videz pristopil k SDS. Da bodo tudi tisti, ki ne berejo «Slovenca», spoznali povod njegovega izstopa iz SDS, prinašamo njegovo izjavo v «Slovencu» z dne 7. t. m. dobesedno: «Izjava. Radi ne baš lepega stopanja s strani uredništva „Jutra“ kakor tudi

tajništva SDS napram mojemu sinu Francu izjavljam, da izstopam v sporazumu s svojimi sinovi iz Demokratske stranke kakor tudi preneham biti z današnjim dnem naročnik „Jutra“ in „Domovine“. Glede dopisov v „Jutru“ pa bo zadevo uredilo sodišče. Anton Škerjanc, posestnik in gostilničar. V Šmarju, dne 5. oktobra 1925.» Nam je ta izjava le v zadoščenje. Upamo tudi, da naša stranka ne bo žalovala zaradi tega. Le to nas močno skrbi, če ne bosta morda radi njegove odpovedi prenehala izhajati «Jutra» in «Domovina». Če se to ne zgodi, potem je zadeva za nas hvala Bogu brez vse nesreče končala. Saj še imamo v Šmarju dve napredni gostilni in sicer pri «Smoletu» in pri «Trevnu». — Šmarški naprednjaki.

BRASLOVČE. V nedeljo se je vršil pri nas shod poslanca dr. Pivka ob prav številni udeležbi pristašev SDS kakor mnogih somišljenikov drugih strank, ki so vsi soglasno odobrvali odkritosrčna izvajanja g. poslanca o političnem in gospodarskem položaju naše kraljevine. Končno so bile sprejete resolucije, ki izrekajo g. poslancu popolno zaupanje in ga prosijo med drugim: da se zavzame za ustanovitev državne hmeljarske šole v Žalcu, za državno podporo Hmeljarskemu društvu za Slovenijo in za imenovanje hmeljarskega konzulenta v ministrstvu za kmetijstvo in vode ter da deluje na to, da se čim prej uveljavi enoten zakon o neposrednih davkih v naši državi in da se omili sedanja huda davčna praksa.

Bivša kmetijska stranka

V «Domovini» sem pred kratkim opozoril, da je bivša SKS (sedaj Radičeva stranka HSS) izdala proglas, v katerem vabi vse delavce, naj se organizirajo v njej. Bivša SKS ne bo več samo kmetijska stanovska, temveč tudi delavska stanovska stranka ob enem. Da bo zmešnjava večja, želijo pridobiti še obrtnike, tako da bi bila ta čudna stranka tudi še obrtniška stanovska. Opozoril sem na to, da SDS želi, da imej vsak stan svojo gospodarsko in poklicno organizacijo, v političnem oziru pa morajo vsi stanovi skupaj v eno fronto za svoj obstoj in za boj proti klerikalizmu. Temu je do sedaj nekdanja SKS nasprotovala, češ, da ona zastopa samo kmeta in da kmet mora sam imeti svojo politično stranko.

Od svojih izvajanj ne morem ničesar preklicati, pa naj se g. Pucelj v «Kmetiskem listu» še toliko huduje. Meni se je vedno gabilo, ko sem slišal različne inženjerje, doktorje in uradnike, ki so kričali, da «kmet mora voliti samo kmeta», hujskali proti drugim stanovom in cepili napredno fronto. Gg. dr. Marušič, inž. Zupančič, geometer Mravlje in poslanec Pucelj niso kmetje in jim kmetško

geslo služi kot slepilo samo za pridobivanje pristašev v lastno stranko.

V Beogradu je neki doktor, ki vedno nosi kmetško nošo. Žuljev nima na roki, kakor jih nima St. Radič. Vsi vedo, da ima kmetško nošo le, da bi prepričal preproste ljudi, da je tudi on kmet in da bi ga tako vsi kmetje volili. Prav tako je s «kmetijstvom» gospoda Puclja.

G. Pucelj sam priznava, da je tudi on za organizacijo delavstva v okviru bivše SKS. Torej tudi on je za to, da se stanovski značaj bivše SKS odpravi. To sem želel vedeti. Hvaležen sem g. Pucelju, da je to priznal.

S tem je padla vsaka krinka. Slepmišenje s kmetijstvom gre h koncu. Prosil bi prijatelje, da to pristašem bivše SKS pojasnijo. Ali ni dosti te komedije? Ali ni čas, da se vsi združimo pod okriljem stare naše napredne fronte, vedno dosledne in neizprosne? Kakšne koristi ima kmetovalec, če je odvisen od zagrebških «kmetov»?

Dr. Gregor Žerjav.

«Ker mi nič ne zameriš, te pa objamem, moja Minka!»

Veseli Jurca je kar po fantovsko vselej objel svojo «ženičko».

«Ah, kakšen si ti!»

«Takšen in nič drugačen! Ko sem bil mlad, sem ga pil rad, sedaj pa pijačo prodajam in tebi za kratek čas nagajam.»

Šesto poglavje.

Zadnje dneve meseca julija v letu 1914. ob pričetku svetovne vojne je bilo tudi ljubljansko mesto kakor mravljišče...

Tiste dni so se videli pretresljivi prizori, ko so se dragi znanci poslavljali drugi od drugih...

Vsi so občudovali jekleni značaj Katrice. Mislili so, da se bo sčasoma premislila in znova poročila, pa so se motili. Odločno je dalje vodila s pomočjo hlapca, deklet in natarice svoje gospodarstvo. Največje njeno veselje pa je bil sinček-edinec Janko. Kadar je bila uboga vdova potrta ali utrujena, jo je samo pogled na ljubljenega otroka okrepil.

Leta so tekla. Njen ljubljenec Janko se je razvijal, da ga je bilo veselje gledati.

Domači učitelj, ki je pogostoma prišel k vdovi Katrici na merico vina, kar ni mogel prehvaliti nadarjenosti njenega sinčka.

«Veste kaj, Katrica, kar najboljše storite, če ga pošljete v Ljubljano v šole. Iz

tega vašega sina še lahko postane mož, ki bo med Slovenci kaj pomenil.»

Tako je dostikrat govoril učitelj vdovi in jo tudi pripravil do tega, da je v resnici sklenila poslati sina v nadaljnje učenje.

Tisti čas je prišel. Mati je spremljala svojega sina v Ljubljano. Ponosna je bila nanj, saj je imel najboljše spričevalo.

«Ljubi sinko, prišel boš med tuje ljudi, zatorej te prosim: Slabe družčine se izogibaj in bodi tudi zanaprej tako priden, kakor si bil dosedaj.»

«Saj bom, mama. Videla se bova tako vsak večer, ker se bom zvečer vozil z vlakom domov.»

Zvest svoji obljubi se je Janko ravnal po materini želji, se pridno učil in izogibal vsake slabe družčine. Mati se je naprej ukvarjala z gostilno.

Poteklo je osem let. Z najboljšim uspehom je sin Janko dovršil vse gimnazijske razrede in maturo. Takrat je padla odločitev. Odločil se je Janko, da gre študirat na dunajsko vseučilišče. Postati hoče profesor.

Iste počitnice, ko je namerjal v jeseni oditi na Dunaj, je mnogo prepotoval po naši lepi kranjski domovini. S posebno pazljivostjo si je ogledal še kraje v obližju očetovega doma.

V nekdanjem cesarskem Dunaju je Janko z dobrim uspehom dovršil zadnje

študije. Kar je namerjal, to je dosegel, postal je profesor. Preden pa je nastopil službo, je odšel še k vojakom kot enoletni prostovoljec. Ko je odslužil, je nastopil službo v Ljubljani v obližju svoje ljubljene mamice.

Prišlo je tako l. 1914. Kakor blisk se je takrat razširila vest, da je bil v Sarajevu umorjen avstrijski prestolonaslednik Frane Ferdinand. Janku so bile seveda znane vse razmere in vsa nasilna politika Avstrije.

Mladi profesor je bil baš doma pri materi na počitnicah, ko se je začela mobilizacija. Neprijetno je to dirnilo našega mladega moža, kajti bil je vnet Jugosloven in sovražnik mačehovske Avstrije.

Zelo so se mu zasmilili fantje in krepki možje, ki so morali iti v krvave boje, mnogi izmed njih nad lastne brate Srbe.

Med ljudmi je postalo živahno kakor v mravljišču; na voh ali v gručah so hodili vpoklicanci v Ljubljano. Gostilne so bile za cestami vedno polne. Zelo žalosten je bil Janko, ko je videl, kako so bili še zaslepljeni nekateri naši ljudje. Najhuje pa ga je bolelo, da so celo mnogi duhovniki ščuvali vpoklicance in jim varljivo govorili, naj se zvesto borijo za starodavno Avstrijo, za ono Avstrijo, ki je bila skozi in skozi največja zatiralka vseh Slovanov.

Jokala je uboga mati-vdova, ko je spremljala svojega sina v Ljubljano. Tudi mora v vojno. Sam Bog ve, kaka prihodnost ga čaka...

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk

KDO NAJ UPREZA KRAVE.

Pri nas bi se dalo s kravjerejo veliko več dobeči, ako bi se v to poklicani gospodarji poprijeli vprezanja krav, kakor to delajo uvidni gospodarji po drugih krajih. Vsa kravjereja bi postala bolj dobičkanosna in bi močno vplivala na ves napredek naše živinoreje. Ona bi nam ne koristila samo s svojim delom, mlekom in s teleti, ampak tudi s tem, da bi se z rejo **boljših krav** in z **boljše rejo** krav dvignila vsa živinoreja.

Za vprezanje krav so poklicani iz načelnega stališča sploh vsi manjši posestniki. Vsem bi se taka reja vse bolj izplačala, kakor se pa izplača »prekupčijska reja« volov v zvezi s polovičarsko in borno rejo krav, kakor je sedaj v navadi.

Danes je po teh »volovskih« krajih reja krav močno zastopljena na veliko škodo naše celokupne živinoreje in na škodo njene hasnovitosti v kmetijskem obratu vsakega posameznega živinorejca. Vse drugače bi se stvar zasukala, če bi zaželi gojiti bolj močno (intenzivno) kravjerejo v zvezi z vprezanjem krav, mlekarstvom in s prirejo dobrega naraščaja. Vsa reja bi se v tem primeru bolj ustalila, plemenske živali bi bolj skrbno odbirali in bolj skrbno redili, kar bi rodilo najlepše uspehe ne le pri molži, ampak tudi vobče. Hoja in delo na svežem zraku bi jim vse drugače krepilo trdno zdravje in ves telesni razvoj kakor pa sedanja stoja in leža po naših zadublih in soparnih hlevih! Naše gospodarje bi pa z brigo za boljše krave prevzela tudi vse večja briga za dobre plemenjake!

Kakor so mali posestniki predvsem poklicani za rejo molznih in delovnih krav, tako se kajpada tudi ta reja ne dá povsod in brezpogojno vpeljati. Na mestu je tam, kjer se dajo s kravami vsa potrebna uprežna dela na kmetiji opraviti. Tam pa, kjer imajo gospodarji daljše in težje vožnje v gozdove in vinograde, ali pa, kjer manjka potrebnih drugih pogojev za uspešno rejo molznih krav (n. pr. pomanjkanje pitne vode itd.), tam se bodo morali gospodarji še dalje ukvarjati z rejo in prirejo volov, oziroma konj, kajti krava ne zdrži tega,

Odkar stoji bela Ljubljana, ni videla počitni toliko solza, kakor jih je potočila v zadnjih dneh meseca julija. Poslavljalje so se žene od svojih mož, nedolžni otročički pa so stezali svoje ročice in klicali: «Ata, ata, kam greš, ali prideš kmalu domov?» Plakale so deklice in marsikatera je zadnjič poljubila svojega ljubega. Jokale so matere, potrti so bili sivi očetje, ko so se poslavljali od svojih sinov.

Vse te prizore je videl Janko in sam na sebi skušal, ko se je poslavljal od svoje matere in ljubice — Anice.

«Mati moja in ti ljuba moja Anica, boudita potolaženi: še se bomo videli v boljših časih, kakor so sedaj.»

Zaključek.

Pust deževen jesenski dan je bil, ko sem se peljal iz naše Ljubljane lansko leto domov z našim «Kamničanom». Z znanim Flajšmanovim očetom, ki so bili isti dan v Ljubljani, sva nato šla s kolodvora peš proti domu. Očka so pogostoma prav krepko zakleli, ko sva skakala preko raznih mlakuž na kratki stranski poti od postaje, preden sva prišla do naše »velike ceste».

V znani Kebrovi gostilni v Domžalah sva se malo ustavila, da se okrepčava za nadaljnjo skoro še dveurno pot do doma. V tej gostilni je bilo dosti pivcev, posebno pozornost pa je vzbujala ženska srednjih let, že dosti čedno oblečena in prijazne zuna-

kar zdržita vol ali pa konj, zlasti ne v času visoke brejosti.

Blizu doma in na krajše daljave se dá pa z dobrimi kravami prav uspešno obdelovati kmetijo. Dokaz temu so n. pr. gospodarji iz okolice Sodražice, kjer so rejo volov opustili in kjer se danes splošno pečajo z rejo krav, ki jim veliko več nese. Posnemajmo jih, da pridemo tudi na malem posestvu do boljše in bolj dobičkanosne živinoreje!

HUD PLEVEL.

Po naših njivah lahko opazujemo sedaj vse polno plevela, ki ga imenujemo »ameriški rogovilček«. Najdemo ga posebno med okopavinami, med krompirjem, peso itd. Ta plevel je silno nevaren, ker se tako naglo plodi in razmnožuje, da so ga njive v kratkem polne in da se ga je sploh težko iznebiti. Ta plevelna rastlina začne nastavljati svoje cvetje takoj, ko malo odraste, in cvete potem in zori ves čas svoje rasti. Po svojih odrastkih in poganjkih nastavi vse polno drobnih cvetnih glavic z rumenkastim cvetjem, ki hitro zore in otresajo svoje drobno in lahko seme kar sproti, tako da se seme zaseje že pod živčimi rastlinami in poganja v kratkem nove rastline.

Prav zaradi te hitre razploditve je treba ta plevel zatirati v prvi mladosti, preden nam začne nastavljati prvo seme, to je preden nam začnejo zoreti cvetne glavice. Drugače mu ne pridemo do živega. S pridno pletvijo in z okopavanjem ga moramo preganjati z njiv. Oplete in izkopane rastline je pa uničiti, ker nam oplet rogovilček, če ga pustimo v kupčkih na njivi, prisiljeno dozori in čina ta način pomaga do novega semena, do samohranitve in do nove razmnožitve.

Ta nevaren plevel se je zanesel v naše kraje prav neopaženo in nam preti danes s svojim naglim razširjanjem delati veliko nadlego in škodo. Po nekod so ga zemljišča že čisto polna, zemlja sama je pa polna njegovega semena, tako da bo po teh zemljiščih precej dela, preden se ga znebimo. Prav temeljito mu moramo napraviti konec, če se ga hočemo rešiti. Kako polovičarsko delo bi bilo v tem primeru zaman. Napačno je zaradi tega, če puščamo oplet rogovilček zunaj po njivah, da nam tam obleži potem, ko smo ga opleli, oziroma izkopali. Napol suh rogovilček nam že prisiljeno dozoreva in nastavlja novo seme.

Po rogovilčku napadene okopavine je treba ponovno okopati in o pravem času, da se rešimo škode, ki nam jo dela ta nevaren plevel.

njosti. Ta ženska je prav krepko odgovarjala družbi pri stranski mizi:

«Kaj boste vi tako hvalili vašo ljudsko stranko in njene duhovnike. Ne rečem, da je še dosti dobrih duhovnikov, a tudi slabih je mnogo vmes. Pa še to vam povem, ako ne veste, da sem jaz dekanova hči.»

Flajšmanov oče me dregnejo in tiho izpregovore: «Tone, ali jo poznaš to žensko?»

«Ne, oče.»

«Le počakaj, ko bova šla proti domu, ti bom jaz povedal dolgo pripoved o vsem tem.»

Tako so mi očka tisto popoldne pripovedovali vse to, kar ste brali v «Zavrženi ljubezni».

Besede profesorja Janka so se uresničile. Srečno se je po mnogih vojnih težavah povrnil domov v osvobojeno jugoslovensko domovino. Prav zadovoljno žive sedaj vsi skupaj: njegova mati, ženica Anica in troje otrok.

Od vsch drugih opisanih oseb še žive: Flajšmanov oče, ki so sedaj že za »ta stara rega«, kramar Naco, dalje Mihovčev Jaka; njemu se najlepše zahvaljujem za posojene njegove pesmice od preloških deklet. Čebulov Joško pa se je sedaj preselil iz vrhovske farce v Dolino; kupil je znano Jožetovo gostilno in dobro krčmari. Dekanova hčerka Milica se je končno tudi omožila s Kukčevim Gregcem. Kako živita in gospodarita, mi ni znano.

Tedenski tržni pregled

ZITO. Žitna trgovina v naši dražji je v zastoj. Doma se malo kupuje, a še manj povprašujejo po našem žitu iz inozemstva, kateremu je naše blago predrago. Zato cene slabijo in bodo najbrž še nazadovale, ker so letos na svetovnem trgu obilne količine ruskega žita. Na novosadski borzi se je zadnje dni trgovala pšenica po 240 do 250 Din, turščica po 175 do 182 Din, fina moka po 400 do 410 Din, navadni ječmen po 175 do 180 Din, pivovarski ječmen po 205 do 210 Din, oves po 162 Din 50 p za 100 kg.

ZIVINA. Cene goveji živini so na zadnjem zagrebškem sejmu nekoliko oslabele. Drugače se prilično drže, ker povprašujejo po naši živini tudi inozemski kupci, zlasti Italijani, ki so kupili na zadnjem sejmu v Zagrebu in Ljubljani precej govodi. Cene na ljubljanskem sejmu so bile za kilogram žive teže naslednje: voli, prvovrstni 8 Din 50 p, drugovrstni 8 Din, tretjevrstni 7 Din 50 p; krave, debele 6 do 8 Din, za klobase 4 do 5 Din; teleta 12 Din 50 p do 14 Din. Prasci za rejo, 6 do 8 tednov stari, so se prodajali na ljubljanskem sejmu po 150 do 200 Din za komad, konji po 5000 do 15.000 Din za par in žrebeta po 1200 do 2000 Din za komad.

Kratke vesti

= **Vrednost denarja.** Na zagrebški borzi se je dobilo dne 7. t. m. v devizah: 100 avstrijskih šilingov za 792 Din 50 p do 802 Din 50 p, 100 italijanskih lir za 225 Din 48 p do 227 Din 88 p, 1 dolar za 56 Din 13 p do 56 Din 73 p, 100 češkoslovaških kron za 166 Din 58 p do 168 Din 58 p.

= **Razstava sadja na Grmu.** Dne 3. in 4. t. m. je priredila podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Novem mestu razstavo sadja v kmetijski šoli na Grmu. Razstavljeno sadje je bilo vse iz tamošnje okolice ter dobre kakovosti in se je vse razprodalo.

= **Redna glavna skupščina Zveze industrijcev na slovenskem ozemlju** je sklicana za sredo 14. t. m. ob 15. popoldne v dvorani mestnega magistrata v Ljubljani. Predsedstvo je povabilo na skupščino vsa pristojna oblastva ljubljanske in mariborske oblasti kakor tudi zastopnike ostalih gospodarskih korporacij v Sloveniji, dalje Zemaljski savez industrijalca v Zagrebu in Centralo industrijskih korporacij v Beogradu.

Mežnarjev sin

(Zgodba o strahovih.)

V ozki romantični črnograbniški soteski je prva fara krašensjska. Cerkev sv. Tomaža je par streljajev na levo stran starodavne Rimske ceste. Svoje čase je bilo v Krašnji po sedem duhovnikov, kakor pripovedujejo stari očanci. Steje se ta župnija med starejše na Kranjskem.

Pri najboljši volji nemorem podati točnih zgodovinskih podatkov, kdaj je bil rojen glavni junak te zgodbe, krašensjskega mežnarja Gašperja slavnoznani sinko Gašperček. No, končno je pač vseeno, če so navedene suhoparne zgodovinske številke ali ne; glavno je, da se je ohranil na Gašperčke dober spomin.

Bilo je ob času ko so še oholi graščaki žulili naše uboge prednike tlačane, ko so še coprnice sežigali na grmadah, in kakor stari očanci zatrjujejo, ko je še sam zlodej hodil po Kranjskem in ko so se v ponočnih urah vračale nespokorjene duše rajnkih na ta svet ter povzročale strah in grozo živim ljudem...

V prostorni Žoharjevi gostilniški izbi so neke nedelje pozimi sedeli možakarji in fantje okrog miz in pridno cukali cviček iz poličev in bokalov. Pa niso bili samo domači pivci; temveč tudi nekaj tujih voznikov, ki so se krepčali za nadaljnjo pot.

— **Dohodninski davek.** Kako se napoveduje in kako se delajo pritožbe? Založila Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena 10 Din, po pošti 1 Din več. Odličen davčni strokovnjak opisuje kratko, zelo pregledno in lahko razumljivo, kaj vse je treba vedeti davkoplačevalcu glede dohodninskega davka. Posebno važen je spis za

one, ki hočejo davek pravilno napovedati in postaviti dobro utemeljeno pritožbo proti predpisu visokega dohodninskega davka. Naroči naj se na knjižico vsak kmetovalec. Naroča se knjiga pri Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani, Janez Trdinova ulica št. 8.

nih dajatev, s primerno carinsko in prometno politiko, s podpiranjem zadrugarstva, z dajanjem cenjenih kreditov, podpiranjem strokovnega šolstva in drugih institucij za pospeševanje obrti.

Kot tretji govornik je nastopil g. Ignacij Zalažnik, obrtno-zadružni nadzornik pri velikem županu v Mariboru. V svojem govoru je poudaril, da se mora obrtništvo usposobiti za kakovostno najboljše delo in se s primerno šolsko izobrazbo prilagoditi zahtevam moderne dobe, če se hoče v novih razmerah vzdržati, razvijati in uveljaviti. Naše obrtno šolstvo je zelo revno, tako da smo navezani le na splošne obrtno-nadaljevalne šole, ki pa ne nudijo vajencem one koristi, ki jo naj bi imeli od te šole. Treba je stremeti za tem, da se bo pouk vršil kolikor mogoče ločeno po strokah ali vsaj po skupinah sorodnih strok, s čimer se ni rečeno, da je treba zavreči splošne nadaljevalne šole.

Predsednik krajevne organizacije SDS g. Robert Plaščak je pozdravil zbor v imenu samostojnih demokratov. Opravičil je poslanca ministra na razpoloženju g. dr. Žerjava, ki je bil zaradi nenadnega odpoklica v Beograd zadržan ter je sporočil njegove pozdrave in želje za čim najlepší uspeh obrtniškega zborovanja. Izjava gosp. Plavšaka je bila sprejeta z živahnim odobravanjem in zborovalci so sklenili, naj se g. Žerjavu pošlje pozdravna brzojavka s prošnjo, da tudi v bodoče posveti razvoju domačega obrtništva največjo pažnjo.

Sledila je živahna debata, ki je bila zaključena s tem, da so zborovalci sklenili poslati Nj. Vel. kralju vdanostno brzojavko, v kateri prosijo zaščite za obrtniški stan. Pozdravna brzojavka je bila poslana tudi ministru trgovine in industrije g. dr. Krajaču.

Končno so bile soglasno sprejete naslednje resolucije:

1.) Zborovanje podpira z vsem poudarkom predloge, ki jih je stavila Zbornica za trgovino, obrt in industrijo za davčno razbremenitev obrtnika in za pospeševanje obrti. Pozivamo naše poslance, da te predloge in akcijo najkrepkeje podpirajo.

2.) Vlada se poziva, da otvori dovolj strokovnih šol, ki bodo zadoščale za vodstva različnih industrijskih in obrtniških podjetij, ker je sicer zaman boj proti dotoku tujih strokovnjakov.

Občni zbor Zveze obrtnih društev za Slovenijo

V nedeljo dopoldne se je vršil v Trbovljah občni zbor Zveze obrtnih društev za Slovenijo v Celju, katerega so se udeležili delegati večletnih društev in več drugih obrtnikov. Občni zbor je otvoril predsednik zveze g. Ivan Bizjak, ki je pozdravil vse navzoče delegate in goste, nato pa podal besedo tajniku g. Franu Čepinu, ki je podal poročilo o delovanju zveze.

Po prečitaniu zapisnika ustanovnega zbora zveze iz leta 1922. v Celju se je oglasil k besedi g. dr. Josip Pretnar, ki je v imenu Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani pozdravil navzoče. Opozarjal je na nujno potrebo krepke organizacije, ki naj zanese v obrtniške vrste duba skupnosti in stanovske zavesti. Skupno ognjišče obrtnim društvom naj bo zveza, ki jim dajaj inicijativo in nudi oporo. Izvajanja gosp. dr. Pretnarja so bila sprejeta z odobravanjem.

Iz blagajnikovega poročila je razvidno, da razpolaga zveza s 4230 Din gotovine. Na predlog g. Bizjaka sta pregledala stanje blagajne gg. Ivan Berger iz Trbovelj in Avgust Dolinšek iz Hrastnika. Nato se je pričel živahen razgovor o proračunu za bodoče poslovno leto. Posebno se je poudarjala potreba stalnega tajnika-uradnika. G. Ivan Rebek je svetoval, naj gredo obrtniki v hranilnice in posojilnice in naj skušajo doseči subvencije. Kjer pa ne bi to šlo, naj ustanove svoje, kajti brez denarja in brez soodločujoče besede pri gospodarskih korporacijah se ne dá delati. Po stvarni debati je bil odobren proračun, ki znaša 15.000 Din.

Pri volitvah so bili izvoljeni naslednji gospodje: za predsednika Ivan Bizjak iz Celja, za prvega podpredsednika Josip Turk iz Ljubljane, za drugega podpredsednika Jakob Zadravec iz Središča pri Ptujju, za odbornike: Miloš Rozin iz Trbovelj, Avgust Dolinšek

iz Hrastnika, Josip Kolar iz Vranskega, Martin Kolšek, Ivan Rebek in Mihael Vrenko, vsi trije iz Celja. Ker se glede drugih odbornikov ni bilo mogoče zediniti, se je sklenilo, da naj imenujejo na prvi prihodnji seji naslednja obrtna društva po enega zastopnika kot odbornika v zvezo: Brežice, Šoštanj, Jesenice, Ljubljana, Maribor in Slovenjgradec. Za namestnike so bili izvoljeni: Ivan Berger iz Trbovelj, Jernej Golčar iz Celja, Rupert Borko iz Središča; za računsko preglednika: Anton Planinc iz Trbovelj in Miloš Hohnjec iz Celja.

Popoldne se je zborovanje nadaljevalo. Predsednik Obrtnega društva Trbovlje-Hrastnik-Dol v Trbovljah g. Miloš Rozin je na kratko omenil vse križe in težave, ki tarejo obrtništvo, ter podal besedo g. Ivanu Rebeku iz Celja. Le-ta je v svojem referatu o pomenu pridobitnih zadrug spregovoril o težki gospodarski krizi, ki tare današnjega obrtnika, o tem, da ni obrtništvo zadostno organizirano, in o veliki potrebi obrtniškega pridobitnega zadrugarstva. Opozoril je med drugim na potrebo krojaške produktivne zadruge za vso Slovenijo.

Za njim je dobil besedo g. dr. Josip Pretnar, ki je podal kratko zgodovino gospodarskega razvoja obrtnika. Pomanjkanje dela, slabo gnotno stanje naročnikov, huda konkurenca, pomanjkanje denarja, visoki režijski stroški in neznosna draginja na eni strani, na drugi pa davčna preobremenitev in razne socijalne dajatve izčrpavajo obrtnika tako, da mu preti propadanje. Treba je iskati od pomoči: dvigniti se mora strokovna usposobljenost obrtnika in kakovost obrtniških izdelkov ter si pomagati z združevanjem gospodarskih in pridobitnih zadrug. Treba pa je tudi, da priskoči obrtniku na pomoč predvsem država z olajšanjem davčnih bremen in socijal-

Kakor je običajno med pivci, so kaj gosto govorili. Najbolj glasen pa je bil voznik Tilh, ki je na dolgo in široko pripovedoval o grozovitih strahovih na nekem gradu na Štajerskem. V tistem gradu da nobeden človek ne prestane celo noč. Vsi grajski ljudje da hodijo spat na neko pristavo in bivajo samo podnevi do večera v gradu.

Mežnar Gašper in njegov sin sta bila tudi med pivci in sta poslušala Tilhovo pripovedovanje. Pa dregne oče sina pod pazduho in mu reče: Ali vidiš, Gašperček, sedaj pa govori, ali so strahovi ali ne...?

Sin spi je iz kupe, pa na ves glas reče, da so ga čuli vsi pivci: «Očka Tilh, ali ste pa tudi vi med tistimi, ki verujejo v strahove? Ha, ha, ha!»

Vsi pivci se zavzamejo nad temi besedami mežnarjevega sina — tistih dob so pač ljudje v strahove verovali prav toliko kakor v pekel in nebesa.

Pri stranski mizici je sedel tudi eden izmed sedmerih krašenjskih duhovnov; tudi njemu ni bilo povšeči porogljivo vprašanje mežnarjevega sina. Gašperček se mu je zdel napuhnen, zato se je hotel kaplan nad njim osvetiti in ga preizkusiti ob prvi priliki, se-li fant res ne boji strahov?

Z nočjo vred je odšel mežnar proti domu; takoj za njim pa duhoven. Fant pa je ostal. Kak pogovor sta imela možakarja na tej kratki snežni poti, spoznate v nastopnih odstavkih.

Ko sta se ločila pri župnišču, je rekel še duhoven: «Trdo ga moramo prijeti fanta, trdo, vam pravim, Gašpar!»

«Ne bo mu škodilo, ne, gospod...»

Martinkovčev hlapec se je kar križal za domačim skednjem, ko je skrivaj iz radovednosti poslušal duhovna in mežnarja. Radoveden je bil, koga imata neki na piki. Skrbelo ga je: Kaj, ako njega, ko je zadnje čase začel h Kolarjevi Luciji hoditi v vas... Iste čase je bila duhovska moč še velika in se je vmešavala in odločevala tudi v lju-bezenskem znanju...

Neko jutro v pričetku meseca marca so bili zelo razburjeni vsi Krašnjanci. Za cesto ravno pred vasjo je ležal ubit mlad človek; bil je videti boljšega stanu. Ženske so se križale od groze in v svetem ogorčenju govorile: «Naj pravični Bog kaznuje roparja-morilca, ki je ubil človeka in ravno v našem kraju!...» Tudi možaki so se spogledovali in sami med seboj iskali morilca. Gorje mu, ako bi ga zalotili!

Na mesto, kjer je ležal mladi ubiti človek, je prišel tudi duhovnik gospod Jošt v družbi cerkovnika Gašperja. Duhovni gospod je velel par možakom: «Zadenite ubogega ubitega tujca in ga odnesite k nam v mrtvašnico, da dobe njegove kosti na našem pokopališču sveti mir in pokoj!»

Komaj dober teden po pokopu tujca se je razširila po vsej fari novica: da se duh nesrečnega tujca vrača in da se ravno v polnočni uri čuieio njegovi otožni glasovi. Mar-

tinkovčev hlapec je od samega strahu kar ubežal. Vračal se je namreč iz vasovanja od svoje ljube Lucije, pa je ravno naletel na to stokanje...

Znova so bili zbrani pivci v Žoharjevi gostilni. To je seveda razumljivo, da se jim je pogovor sukal samo o ubitem tujcu in o strahu na krašenjskem pokopališču. Voznik Tilh, ki je bil zopet med pivci, je opazil, da je v sobi tudi mežnarjev sin Gašperček. Ker ga je imel voznik v želodcu še iz zadnjega pogovora, je spregovoril pivcem: «Možje in fantje, ni še dolgo od tega, kar sem vam pravil o strašenju na tistem gradu na Štajerskem. Gašperček se je tedaj norčeval. Pa pokaži, Gašperček, sedaj svojo korajžo in pojdi o polnoči na pokopališče, sedaj imaš priložnost!»

V veliko začudenje vseh ustane izza mize Gašperček in pivci kar z odprtimi ustmi čujejo: «Še nocoj hočem videti, kakšen strah hodi na pokopališče! To vam rečem!»

Pivci so mislili, da so to le prazne besede njegove. Pa pogumni fant jim je še rekel: «Ako niste same babe in zajci, naj me vas nekaj počaka, pa boste videli: če strah ujamem, ga k vam pritiram, in če bo mlad, ga tudi objamem...!»

Par pogumnejših pivcev je hotelo čakati v gostilni, kako bo fant izpeljal vso stvar...

3.) Za vzdrževanje obstoječih in ustanavljanje najpotrebnejših novih obrtnih nadaljevalnih šol v Sloveniji naj država prevzame plačilo honorarjev za vodstva šol in za učiteljstvo ter v to svrhu stavi že v proračun za leto 1925./1926. najmanj vsoto 1.500.000 Din in za kritje primanjkljajev preteklega leta nadaljnjo vsoto 300.000 dinarjev. Za učne prostore, razsvetljavo in kurjavo naj skrbijo prizadete občine, prispevki Zbornice za trgovino, obrt in industrijo ter krajevnih činiteljev pa naj predvsem služijo za opremo šol s primernimi učnimi knjigami in drugimi učnimi sredstvi.

4.) Za pospeševanje obrtnega šolstva in specialne izobrazbe posebno nadarjenih obrtniških vajencev naj se ustanovi pri vsaki oblasti fond za obrtno in trgovsko šolstvo, v katerega se poleg običajnih podpor, zbirk, prostovoljnih prispevkov in ustanov stekajo tudi denarne globe, ki jih nalagajo obrtna oblastva kot kazni za šolske zamude vajencev in za neupravičeno izvrševanje obrti. Fond naj upravlja odbor, sestojec iz obrtnega referenta pri oblastni upravi, nadzornika obrtno-nadaljevalnih šol ter zastopnikov Urada za pospeševanje obrti ter Zbornice za trgovino, obrt in industrijo.

5.) Tečaj za učitelje obrtno-nadaljevalnih šol na tehnični srednji šoli v Ljubljani naj se zopet otvori čimprej in se v to svrhu v državnem proračunu zasigura primerna vsota. Omogoči naj se udeležba na tečaju tudi obrtnikom s primerno predizobrazbo.

6.) Učnim gospodarjem, ki so opetovano kaznovani, ker zabranjujejo svojim vajencem redno obiskovanje šolskega pouka, naj se odvzame pravica zaposlovanja vajencev; vajencem, ki po lastni krivdi zanemarjajo šolski pouk, pa se naj brezpogojno podaljša učna doba.

7.) Obrtne zadruge naj pripuščajo v uk samo take vajence, ki niso prekoračili 20. starostnega leta in ki se pred posebno strokovno preizkuševalno komisijo izkažejo z zadostno ljudskošolsko predizobrazbo in primerno telesno konstitucijo.

8.) Učiteljstvo, ki je zaposleno na obrtnih šolah, naj živi v čim ožjem stiku z obrtništvom in naj posebno sodeluje tudi pri vajeniških in mojstrskih preizkušnjah.

9.) Načeloma naj se ustanavljajo strokovne nadaljevalne šole. V krajih, v katerih je število zaposlenih vajencev majhno, naj se ustanove

splošne obrtne nadaljevalne šole, vendar naj se po možnosti združijo sorodne stroke v posebnih razredih. Koncem šolskega leta naj se v vsakem primeru priredi razstava šolskih izdelkov, ki je velike vzgojevalne vrednosti.

BELEŽKE

+ **Korošca vabijo v vlado.** «Domoljub» piše, da vsak otrok na Kranjskem ve, da dr. Korošca vsi vabijo v vlado in da bi radikali rajši imeli 20 Koroševih poslancev kakor pa 50 Radičevih. Seveda bi dr. Korošec moral prodati avtonomijo. Po našem mnenju so tisti otroci, ki vse to vedo, samo po farovžih doma. Pa če so tudi še kje drugod kaki otroci, ki to verjamejo, kar «Domoljub» piše o vabljenju dr. Korošca v vlado, ni nič hudega. Otroci marsikaj verjamejo, kar se odraslim in pametnim ljudem smešno in neumno zdi. Res pa je, da je dr. Korošec pred kratkim izjavil, da ni načeloma proti sodelovanju z radikali, ter tako namignil, da bi rad vstopil v vlado, vendar pa se za to ponudbo v Beogradu nikdo zmenil ni. Menda ne bo «Domoljub» prihodnji teden celo napisal, da radikali dr. Korošcu ponujajo milijone za sanacijo raznih klerikalnih zavodov pod «gotovim pogojem», da blagovoli dr. Korošec stopiti v vlado. Če bo to zapisal, bomo vestno poročali, kakor se spodobi za tako sijajno ponudbo.

+ **«Domoljubove» laži.** Dasi božja zapoved prepoveduje laž kot greh, vendar «Domoljub» laže. V zadnji številki pravi, da je «Domovina» brezverska, da priporoča brezverske knjige ter brezverska društva. Mi smo že ponovno pozvali «Domoljuba», naj te svoje trditve dokaže. Na to ni mogel «Domoljub» ničesar drugega odgovoriti, kakor da je «Domovina» lani pisala, da je sv. Trojica poganstvo in malikovalstvo. «Domovina» kaj takega nikoli ni pisala in «Domoljubovo» očitanje je le spretno zavijanje besed.

+ **Izvoz vina v Avstrijo.** «Kmeti list» piše, da je radikalsko-radičevska vlada dosegla dovolitev izvoza 80.000 hl našega vina v Avstrijo pri sklepu trgovinske pogodbe. Res pa je, da je to ugodnost izposlovala pri trgovinskih pogajanjih z Avstrijo prejšnja vlada in da imajo največ zaslug pri tem ravno zastopniki SDS v Beogradu,

ki so se v večmesečnih pogajanjih z vso vneto zavzemali za slovenske vinogradnike. Isto velja tudi za izvoz živine v Avstrijo. Nova vlada je pogodbo samo podpisala.

+ **Delo RR vlade.** «Kmeti list» piše: «Pošteni ljudje pravijo, da je za dva meseca čisto dovolj in lepo, kar je sedanja vlada naredila.» Radi bi vedeli, kdo so tisti pošteni ljudje, ki to pravijo, in če so tudi pri zdravi pameti. Kajti za politiko ne zadostuje samo poštenost, pač pa je treba tudi precejšnjo mero pameti. Dostoj namreč še noben pošten in pameten človek ni opazil, da bi nova vlada sploh že kaj naredila, najmanj pa za ureditev gospodarskih razmer v Sloveniji, pač pa so vsi opazili in med njimi tudi tisti, ki niso baš najjasnejših možgan, da je davčni vijak pričel pritiskati na davkoplačevalce baš pod novo vlado. «Kmeti list» piše tudi, da se bo delo sedanje vlade na gospodarskem polju prav kmalu občutno poznalo zlasti v Sloveniji. Mi samo pravimo, da to delo že sedaj zelo občutno poznamo v svojih žepih, pa zato obljube «Kmetkega lista» z veliko hvaležnostjo odklanjamo. Če so davčne rubežni tiste drobtine, ki nam jih je poslanec Pucelj obljuboval ob nastopu nove vlade, potem moremo samo reči, da to niso več drobtine, ampak že pogače kakor mlinska kolesa velike.

+ **Zakaj se ne pritožijo?** «Domoljub» in drugi klerikalni listi neprestano pišejo, da hočejo nasprotniki klerikalne stranke razkristjaniti slovensko ljudstvo. Če je to res, pa moramo vprašati, zakaj se klerikalci ne pritožijo zaradi tega pri papeževem nunciju Pelegrinettiju v Beogradu, ki je oficijelni zastopnik Vatikana in od papeža pooblaščen, da zastopa in brani interese katoliške cerkve v Jugoslaviji pri osrednji vladi. Kolikor vemo, zna g. Pelegrinetti še nekoliko več kakor hudiče izganjati, zato se naj klerikalci kar nanj obrnejo za pomoč. Demokrate pa naj puste pri miru s to stvarjo, ki jih najmanj ne zadene.

V zadregi.

Župnik je naročil svoji donašalki, naj mu za popoldansko predstavo kupi sedež v društveni dvorani.

«Ali naj Vam ga prinesem v škafli ali v papirju zavitega?» ga je z vso resnobo vprašala pred odhodom.

Nekako ob tri četrt na dvanajsto je odšel Gašperček po cesti proti pokopališču. Pogumno je stopal proti pokopališču. Ko je zavil z velike ceste na levo, mu je vendar postalo pri srcu nekoliko tesno. Kljub temu je pogumno nadaljeval pot.

Noč je bila jasna. Gašperček je odprl pokopališčna vrata in stopil v družbo rajnkih. Kot verni kristjan se je odkril in prekrižal, govoreč: «Bog vam daj večni mir in večna luč naj vam svetli...!»

Med grobovi je nato stopal proti mrtvašnici z namenom, da se tam skrije in pazi na vsak migljaj.

Kmalu pa bi bil že zadremal, kar začuje, da so vrata zaškripala: — nekdo prihaja!

Gašperček se še enkrat prekrižal in vzdihne: «Bog, Marija pa vsi svetniki, vi veste, da nisem prišel semkaj iz hudobnega namena, stojte mi zdaj ob strani!...»

Postava, ogrnjena v nekako haljo, stopa proti grobu neznanega tujca, ob grobu pa poklekne... En čas je bilo čuti samo vzdihovanje, nato razne molitve, in končno naslednje: «Ljubi moj Alfonzo, tega nisi zaslužil, da sedaj tukaj počivaš... Ubili so te, siromak, samo radi mene! Gorje meni in tebi...! Gorje tudi tvojim morilcem in vsem mojim sovražnikom! Mogočni Bog, kaznuj jih... Še te bom hodila obiskovat, dragi moj Alfonzo, dokler ostanem v tem kraju... Ko pa jaz odidem, boš siromak zapuščen od vseh; nihče ti še groba ne bo

očedil. A ljubi moj Alfonzo, od mene ne boš pozabljen, dokler mi bo bilo srce v prsih!»

Neznanka je mislila oditi, ko stopi pred njo kar nenadoma Gašperček.

«Kaj mi hočeš, človek? Pusti me iz kraja miru in pokoja prosto oditi! Čemu mi zastavljaš pot...?»

«Jaz ne zastavljam nikomur poti, ampak hotel sem se kot mežnarjev sin prepričati, kdo hodi na naše pokopališče; je-li živ človek ali duh... Šel sem pa tudi radi tega, ker so me nocoj tovariši v gostilni pri Žoharju zbadali, da sem bojazljivec. Da nisem, to sem sedaj pokazal! Ne zamerite, zlahtna gospa!...»

Tujka, krasna ženska, je hotela odhiteti naprej po cesti proti spodnjim Lokam, pa Gašperček jo zadrži:

«Nak, tako pa ne bo šlo! Sedaj morate z menoj, če ne dalj, pa vsaj do korita, kjer me čaka par mojih tovarišev, da se ne bodo norčevali iz mene!»

V odgovor pa potegne neznanka izza nedrij ostro bodalo; kakor bi trenil, ga nastavi na fantova prsa in krikne:

«Poberi se od mene, sicer obležiš pri tej priči na mestu mrtev!»

Fant je odskočil za korak — neznanka pa v divji tek po cesti... Ko pride Gašperček znova v ravnotežje, zavpije svojim tovarišem, ki so ga čakali pri koritu, par streljajev vstran: «Alo, fantje, hitite, hitite mi na pomoč!» Dva najbolj pogumna sta

takoj pridirjala k njemu. Gašperček jima le ob kratkem pove, za kaj gre — sedaj pa naj vsi hitro sledijo vražji ženski!

Vsi trije so zdirjali... Ko pa ženska uvidi, da bi jo imeli že doteči, zavije na desno stran ceste, pa čez potok v prostorni gozd.

Kaj so hoteli sedaj fantje!... Krenili so nazaj proti Krašnji. Strmečima tovarišema je Gašperček pripovedoval vse, kar je doživel v tem kratkem času.

Z napetostjo so tudi vsi pivci poslušali dogodek, ki jim ga je pripovedoval Gašperček. Voznik Tilh ni več zabavljajl čez Gašperja, da ga je sam napuh in ošabnost. Ko so drugi že odšli, sta se tako pogovorila:

«Fant, ne zameri mi, sedaj vidim, da nisi plašljivec. Sedaj tudi vidim, da se ti ne strašiš iti enkrat na tisti štajerski grad. — Ali greš?»

Brez pomislekov odgovori fant: «Grem, zakaj pa ne? Samo sporočite mi, kdaj...»

Komaj je poteklo teden dni, se je že povrnil voznik Tilh.

V Žoharjevi gostilni sta pila sama, on in Gašperček.

«Torej fant, sedaj imaš lepo priložnost, da si opomoreš! Govoril sem z graščakom in ta je bil kar iz uma, ko sem mu povedal, da si ti pripravljen pognati tisti strah iz gradu. Prosil me je samo: 'Pojdi takoj ponj; plačilo mu dam, kakor si ga le sam želi!' Tako, vidiš, sedaj sem tukaj. Ali greš?»

Politika v Kmetijski družbi

Kmetijska družba je stara ustanova za pospeševanje kmetijstva ter je namenjena vsem kmetom in ne samo klerikalnim ali pa radičevskim. Ta ustanova bi morala biti popolnoma nepolitična v svojem poslovanju ter v vsakem oziru nepristranska, ker mora samo na ta način res v vsakem oziru izvrševati svojo nalogo v prosep našega kmetijstva.

Zal, da se je že pred leti zanesla politika tudi v Kmetijsko družbo. Prvi so storili to že pred vojno klerikalci, ki so smatrali Kmetijsko družbo za svojo strankarsko politično ustanovo in jo tudi izrabljali v svoje politične namene.

Ko pa so prišli v Kmetijski družbi do oblasti Pucljevi pristaši, se stvar v tem pogledu ni prav nič izpreobrnila na bolje. Prej so izrabljali Kmetijsko družbo klerikalci, sedaj pa jo Pucljevi pristaši.

Znano je, kako izrablja Pucljeva stranka živinske razstave Kmetijske družbe za prirejanje svojih političnih shodov in obenem tudi polovično železniško vožnjo, ki se dovoljuje za te razstave.

SDS je bila vedno za depolitizacijo Kmetijske družbe, za odstranitev politike iz njenega poslovanja, in dr. Žerjav je pred par dnevi to njeno stališče ponovno naglasil v «Jutru», kajti člani družbe niso samo klerikalci ali pa Pucljevi ljudje, ampak v velikem številu tudi samostojni demokrati, ki ravno tako plačujejo članarino in ki so od nekaj požrtvovalno delovali v njej za prosep našega kmetijstva. Za odgovor je gosp. dr. Žerjava grdo napadel v «Kmetiskem listu» radičevski poslanec Kelemina, ki odreka dr. Žerjavu vsako pravico, zanimati se za razmere v Kmetijski družbi. Poslanec Kelemina pa je član stranke, ki je prišla v Kmetijski družbi do besede z glasovi samostojnih demokratov, ker so Pucljevi ljudje svoječasno izjavljali, da so proti klerikalni politiki v Kmetijski družbi in za njeno depolitizacijo.

Zato si je treba napad poslanca Kelemine na dr. Žerjava zapomniti. Iz navedenega se vidi, da radičevci niso v zadevah reševanja kmetijskih vprašanj nič boljši kakor klerikalci in da se niti ne sramujejo zlorabljanja Kmetijske družbe v svoje politično-strankarske namene.

DELAVSKI GLASNIK

d. VI. redna skupščina Delavske zbornice se je vršila v nedeljo 4. t. m. Udeležba je bila prav lepa, kar je znak, da gospodarji kakor delavci in nameščenci čutijo vso težo današnje gospodarske krize in da iščejo vse strokovne organizacije izhoda iz nje. Sejo je vodil zbornični predsednik g. Melhijor Čobal. Tajniško poročilo je podal tajnik g. Filip Ura tnik, ki je poročal o delu zbornice, intervencijah, konferencah, anketah in drugem. Nato se je oglašil k besedi v imenu pri-

vatnih nameščencev g. Urbančič, ki je med drugim izrazil zadovoljstvo nad delovanjem novega tajnika in naglašal potrebo, naj se zbornica udeleži enaki meri za privatne nameščence kakor za delavce. V nadaljnjem je skupščina odobrila računsko zaključke in izvolila dva nova udeleži v enaki meri za privatne nameščence g. Urbančiča in za JSZ g. Franca Kordina. Proračun za leto 1926. je bil z vsemi glasovi proti enemu odobren. Po kratki debati glede novih volitev v zbornico se je sklenilo, da se naprosi minister za socialno politiko, naj volitve čimprej razpiše. Institucija Delavske zbornice se prav lepo razvija, kakor pokazuje njeno delovanje.

DOMAČE NOVOSTI

* Naša nova povest. «Zavržena ljubezen» je zaključena in bomo sedaj objavili nekaj krajših lepih povesti, nakar bo sledil zopet daljši roman. Cenjene naročnike in naročnice našega lista prosimo, naj opozorijo svoje znance in znanke, ki še niso v krogu «Domovinarjev», naj se naroče na «Domovino», preden se bo začel novi roman.

* Kraljevi darovi. Za občinske sirote v Splitu je daroval Nj. Vel. kralj 50.000 Din, za sirote v Šibeniku 25.000 Din, za siromake na Korčuli 20.000 Din, v mestu Korčuli Jugoslovenskemu Sokolu, zavodu dominikanskih sester in cerkvi sv. Marka po 5000 Din, za sirote v Dubrovniku 15.000 Din, fondu «Domus Christi», ženskemu dobrodelnemu društvu, društvu «Dub» za lepšanje Dubrovnika in Jugoslovenskemu Sokolu po 5000 Din.

* Kraljevski zvon v Splitu. Kraljevsko dvojico je pozdravil v Splitu stari, znova prelit veliki zvon, ki je čakal na prihod kralja tri leta. Na zvonu je napis, ki pravi, da je bil zvon vlit v sedemnajstem stoletju, prelit leta 1830., leta 1916. je počil, nakar je bil z umetniško roko obnovljen, da proslavi prihod kralja Aleksandra leta 1922. Takrat pa kralja ni bilo v Dalmacijo in je torej zvon čakal tri leta na to, da pozdravi jugoslovenskega kralja.

* Ob priliki petletnice koroškega plebiscita se bo vršilo v nedeljo 11. t. m. ob treh popoldne v

dramskem gledališču v Ljubljani domorodno slavje. Uprizori se Grošljeva «Pravljica bodočnosti». Nastopajo učenke ženske realne gimnazije in osnovne šole na liceju. Pred predstavo in pri predstavi poje pevski zbor učiteljskih in učiteljskih pod vodstvom prof. Adamiča. Iz prijaznosti sodeluje orkester kavarnе «Zvezda». Čisti dobiček je namenjen skladu Jugoslovenske Matice.

* 20letnica pevskega društva «Ljubljanski zvon». V ponedeljek je slavilo ljubljansko pevsko društvo «Ljubljanski zvon» 20letnico svojega obstoja.

* 80letnico svojega rojstva je praznoval te dni g. Fran Sinko, nadučitelj v p. v Juršincih pri Ptujju. G. Sinko je služboval nad štirideset let v našem slovenskem Primorju, kjer si je pridobil mnogo zaslug. Kljub visoki starosti je še vedno duševno čil. Še mnogo let!

* Dr. Ivan Šusteršič umrl. V sredo zvečer je umrl v Ljubljani dr. Ivan Šusteršič, bivši glavar kranjski, bivši organizator in voditelj SLS ter dolgoletni državni poslanec ljubljanske okolice v dunajskem parlamentu. Umrl je po dolgotrajnem bolehanju za kapjo. Rojen je bil 29. maja 1863. v Ribnici, dovršil je študije v Gradcu, nakar se je posvetil odvetniškemu poklicu. Ob prvratu 1918. se je moral preseliti v inozemstvo, kar je bila posledica njegove medvojne politike.

Gašperček tudi sedaj ni nič okleval. Domenila sta se, da že tistega popoldne odineta na Štajersko.

Drugi dan proti opoldnevu sta Tilh in Gašperček dospela v brinjski grad.

Graščak ju je z veseljem sprejel, ju vedel v obednico in poklical strežaja, ki je kmalu nanosil vseh dobrin na mizo. Seveda tudi žlahtne vinske kapljice!

Ko je izborno vino že malo stopalo vsem v glavo, preide graščak v razgovoru na najbolj perečo točko.

«Torej Tilh, (tega je že izza mlada poznal) to je tisti fant, ki nas upa rešiti strahu?»

«Da, gnadlovi gospod! To pa vam rečem: Ako ta ne bo nič opravil, potem pa na drugega ni treba misliti.»

Graščaku je tudi po zunanosti zelo ugajal pogumni fant, o katerem mu je že toliko pravil znanec Tilh. Medtem je prišla v obednico tudi gospa in njeni dve hčerki, prav zali gospici!

Seveda je moral Gašperček grajskim povedati vse zanimivosti iz svojega življenja, posebno pa tisto, kako je zalezoval strah na domačem pokopališču.

Po okrepčilu je graščak najprej razkazal Gašperčku veliko sobo, v katero zahaja ponoči duh z velikim vzdihovanjem in ropotom. Gašperček je doznal, da je to duh graščakovega strica, ki je umrl pred tremi leti nepripravljen za večnost, brez duhovnika. Od tistega časa hodijo grajski vedno ležati na bližnji pristavo, kar jim je seveda zelo nadležno. Graščak je vprašal Gašperčka, kakšno

plačilo bo zahteval. Pa je zvedel: «Gnadlovi gospod, o tem se že še pozneje domeniva — ako nam vse po sreči izpade...»

Zlato solncece je zašlo tja za sosednje kranjske hribe, ko se je sprehajal Gašperček po lepem grajskem vrtu. Nehote se je uzrl proti svojemu domačemu kraju. Kar nekako tesno mu je postalo pri srcu... Kaj, ako zadnji pot vidi zahajati ljubko solncece? Čaka ga po zatrdilu vseh prav burna noč!

Vsi grajski so se pripravljali že na odhod na pristavo. Zadnji je še graščak stopil k Gašperčku:

«Torej fant, le pogum! V veliki sobi si užgi luč; vleži se na divan, poleg na mizi pa imaš pijačo in večerjo. Reši nas, če moreš, plačilo ti ne odide!»

Do trde noči se je še sprehajal fant po lepem grajskem vrtu, nato pa z velikim ključem zaklenil močna grajska vrata in odšel v veliko sobo, čakati duha-pokojnega graščakovega strica.

Soba je bila zares prostorna in lepa. Gašperček si je ob luči vse natanko ogledal; po stenah so visele slike slavnih umrlih grajskih prednikov, poleg so bile tudi zvečine vse njih gospe. Dalje je viselo tudi več grbov, pod njimi pa nemško pisanje. Tega seveda Gašperček ni razumel. Obešene so bile po stenah tudi raznovrstne puške, še loki in drugo raznovrstno bojno in lovsko orožje. Gašperček se kar ni mogel načuditi vsem tem rečem — vsa drugačna je bila ta soba kakor pa jih je videl v domačem farovžu!

Ko si je vse ogledal, ni pozabil tudi na sebe. Želodcu je postregel z raznimi pozemskimi dobrinami, ki jih je pridno zalival z vinom iz velike majolike... Končno pa se je lepo zleknil po mehkem divanu in kmalu zaspal, ne meneč se več za tisto, kar utegne doživeti...

Iz trdega spanja zdajci Gašperčka zbudi močan ropot; vrata so se kar sama od sebe odprla — in v sobo stopi čudna postava... Gašperček se zdrzne in bled strmi: po sredini sobe prihaja velika postava, v belo haljo ogrnjena s črno gosto brado, segajočo do pasu, gologlava z velikimi lasmi, v obraz pa črna kakor dimnikar... Postava gre dvakrat sem in tja po sobani, v tretje pa se ustavi pred Gašperčkom.

Kakor kip stoji zdaj pred strmečim fantom, ki ne čuje od nje niti diha... Pa v kljub vsej grozi si misli Gašperček: Kaj mi more storiti duh, saj mu tudi jaz nisem storil nič žalega!... Kakor je čul od starih ljudi, s kakšnimi besedami se mora duh ogovoriti, se tudi on opogumi in spregovori: «Vsak dobi duh Boga časti in pušča nas zemljane v miru. Zakaj ga pa vi ne častite?»

Z vzvišenimi besedami spregovori duh: «Mladenič, ti si, ki sem na te čakal dolgo, dolgo časa! Sleherno noč sem hodil v domači grad iskat pomoči... A zaman. Vidi, skozi devet mlinskih kamnov sem se mrl sleherno noč in hodil semkaj, da komu naročim, kar imam naročiti. Zapomni torej dobro in povej graščaku, naj za pokoj moje grešne duše plača petdeset svetih maš. Na-

V domovino se je zopet vrnil leta 1923. pred volitvami in se skušal zopet aktivno udeleževati političnega življenja. Svoje spreobrnjenje v jugoslovensko smer je naznanil javno v svoji brošuri «Moj odgovor». Blag mu spomin!

* **Zlato poroko** je praznoval v nedeljo g. Tomaž Bricelj, posestnik in bivši pleskarski mojster, ustanovitelj štepanjskega Sokola, s svojo soprogo Frančiško, roj. Anžičevo, oče g. Ivana Briclja, sedanjega staroste Sokola, posestnika, gostilničarja in pleskarskega mojstra. Obenem pa praznuje danes srebrno poroko njegova hčerka Lenka, poročena Rode, posestnica in mesarica v Devici Mariji v Polju. Še na mnoga leta!

* **Jubilej.** G. Karel Bervar, mestni organist in vodja orglarske šole v Celju, je obhajal 1. t. m. 30letni jubilej organista v Celju. Z nastopom te službe 1. oktobra 1895. se je začelo njegovo delovanje za cerkveno in posvetno glasbo, za katero si je tekom 30letnega službovanja pridobil veliko zaslug. Poučeval je petje na takrat ustanovljeni slovenski gimnaziji. Bil je tudi pevovodja Celjskega pevskega društva, katerega član je še danes. Leta 1898. je ustanovil orglarsko šolo v Celju. Udejstvoval se je tudi kot komponist. Kot narodnjak je bil g. Bervar vedno na svojem mestu. Ko je nastopil službo organista v Celju, je v farni cerkvi takoj odpravil nemško petje. Takratni okrajni glavar grof Attems ga je klical na odgovor, ker je pri neki državni maši pel cesarsko pesem slovensko. Še mnogo let!

* **Zgodovina našega ujedinjenja od 1908 do 1918.** Borba našega naroda za osvobodjenje in ujedinjenje se je končala z osnovanjem kraljevine SHS ter je najslavnejša in najvažnejša doba naše zgodovine. Naša dolžnost je, da zapustimo potomstvu podatke o tem, kako je prišlo do osvobodjenja in ujedinjenja in kako je naša država nastala. Na beograjski univerzi se je osnoval poseben institut, ki zbira vse, kar se nanaša na zadnje naše vojne in na dogodke od proglašenja aneksije 1. 1908. do osvobodjenja in ujedinjenja 1. 1918. Vse, kar je v katerikoli posredni ali neposredni zvezi ali neposredni zvezi z vojnami in dogodki od 1908. do 1918., je dragoceno in važno za zgodovino. Vsak, kdor ima kakršnekoli knjige, brošure, posamezne številke časnikov in časopisov, oglase, objave, letake, kakršnekoli beležke, pisma, dnevnike, slike, fotografske po-

snetke, dopisnice s slikami itd. iz te dobe, naj pošlje to institutu. Za vsa potrebna pojasnila se je obrniti na: Institut za izvore, Beograd, Ulica kralja Petra št. 30.

* **Posredovanje poslanca dr. Žerjava.** Poslanec dr. Žerjav je posredoval te dni pri ministru trgovine in industrije dr. Krajaču o zadevi ustanovitve zagrebške podružnice Državne hipotekarne banke, ki bi naj imela svoj delokrog tudi v Sloveniji. Minister je pristal na to, da se delokrog te podružnice ne bo raztegnil na Slovenijo. Pri ministru za javna dela Uzunoviću je dr. Žerjav zahteval, da se uredi izplačilo državnih prispevkov okrajnim cestnim odborom, ki jih je država dolžna izplačevati, ker pobira vse bivše deželne doklade. Minister je v načelu priznal obveznost državne uprave v tem pogledu ter naglašal, da je treba najti način, kako naj se to plačilo omogoči.

* **Popisovanje invalidov.** Po odredbi ministristva za socialno politiko v Beogradu se vrše po vsej Sloveniji popisovanja vojnih invalidov v svrhu zbiranja statističnih podatkov za bodoči invalidski zakon. Opozarjamo vse vojne invalide, da se pravočasno prijavijo. Ponekod vrše popisovanja občine, drugod sreska poglavarstva in v glavnih mestih magistrati. Opozarjamo, da morajo invalidi svoje dokumente samo pokazati, nihče pa jih ne sme odvzeti.

* **Obrtniki in davčne rubežni.** Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani je razposlala vsem zadrugam v ljubljanski oblasti okrožnico, v kateri jih poziva, naj v čim najkrajšem času sporoče vse primere davčnih rubežni, ki jih je davčna uprava v zadnjem času izvedla, in sicer: ime in priimek obrtnika, obrt, ki ga izvršuje, s koliko pomočniki dela in za kakšno vsoto je bil zarubljen. Te podatke potrebuje zveza za akcijo proti krutemu, brezobzirnemu postopanju davčnega oblastva. Vsi obrtniki, ki so bili v zadnjem času zaradi davčnih zaostankov zarubljeni, naj vsaj do 15. t. m. sporoče pismeno zadrugi ali pa direktno zvezi vse zgorajšnje podatke in kako se je rubežen izvedla. Opozarja pa zveza pri tem na to, da morajo biti podatki točni in do zadnje malenkosti resnični.

* **Spominska plošča žrtvam svetovne vojne v Lahovičah.** V nedeljo 11. t. m. se bo slovesno odkrila spominska plošča padlim žrtvam v Lahovičah.

vičah (župnija Cerklje), in sicer po običajni poldanski službi božji. Po slavnosti se zberejo vsi bivši vojaki iz svetovne vojne župnije Cerklje na razgovor glede ustanovitve ondotne podružnice ZSV. Možje, pridite vsi brez izjeme in pomnite: O, bratje, vsi med sabo se ljubite, s krvjo zapisanih besed ne pozabite! — Tajništvo ZSV.

* **Radičevski porazi pri občinskih volitvah.** Pri občinskih volitvah v Hrvatski in Slavoniji, ki so se vršile te dni, niso radičevski glasovi nikjer narasli, četudi so ponekod nastopali skupno s frankovei in zajedničarji. V Ogulinu so rešili komaj en mandat. V Karlovcu so izgubili 607 glasov. V Križevcih so v nedeljo dobili izmed 20 odbornikov samo 8 ter tako izgubili večino, ki so jo prej imeli. V Sisku je SDS napredovala za 80 odstotkov ter so dobili radičevci 8 mandatov, SDS 5, Hrvatska zajednica 4, komunisti 3, socijalisti 2, en mandat pa je sporen med radičevci in radikali. Pri zadnjih skupščinskih volitvah je SDS dobila tu 217, sedaj pa 384 glasov. V Petrovaradinu je bil izvoljen za župana radičevski disident. V Vinokovcih je bil za župana izvoljen radikal, za podžupana pa samostojni demokrat, s čimer so radičevci in zajedničarji izgubili iz svojih rok občinsko upravo.

* **Jugoslovenci v Kaliforniji.** V glavnem mestu Kalifornije, San Franciscu, se je konstituiral odbor vseh jugoslovenskih društev Kalifornije, ki bodo enotno nastopila na proslavi 75letnice pristopa Kalifornije k Zedinjenim državam Severne Amerike. Odbor je pozval vse Jugoslovence v Kaliforniji, da se prijavijo vsi oni, ki imajo sokolski kroj ali pa narodno nošo, ker nameravajo uprizoriti sprevod v narodnih nošah iz vseh krajev Jugoslavije.

* **Občinski uslužbeni v Sloveniji!** Kljub pozivom v vseh časnikih se je do sedaj javilo zelo malo občinskih uslužbencev za organizacijo. V Vašem interesu je, da se čimprej javite vsi. 170 za stvar navdušenih tovarišev bo vendar moglo združiti se! Pošljite takoj prijave na naslov: Zveza nameščencev avtonomnih mest Slovenije v Mariboru, magistrat.

* **Ravnateljstvo splošne bolnice v Ljubljani** ponovno opozarja, da je zaradi prenapoljenosti prostorov za umobolne mogoče sprejemati v opazovalnicah le najnujnejše primere in da preti

dalje, naj pravično povrne trem kmetom — on že ve, katerim —, ki jih je po moji krivdi tirjal, ker jaz nisem zbrisal iz bukev celotne njihove dajatve žita, vina, masla in denarja. Ali mi boš to opravil?»

«Bom!»

Pri teh besedah nastane v sobani prečudna svetloba, da je Gašperčku kar vid jemalo. Čul je le, da so se z ropotom zaprla vrata in besede: «Če se vse to izpolni — mene nazaj v grad več ne bo!...»

Ko je pogumnega fanta minilo razburjenje, je pogledal, če je še kaj vina v majoliki. Zelo se je oveselil, da majolika lepo pisana še ni prazna; spil je vse do dna! Tako okrepčan se je vlegel na divan in spal tako dolgo, da se je javil že beli dan.

Kakor poreden fantalin, ki gre na sosedov vrt hruške krast, tako je zjutraj pokukal v sobano oskrbnik Matažon. Videvši, da Gašperček smrči, kakor bi drva žagal, pa kar dirja po stopnicah, da ponese svojemu gospodu važno in veselo novico: Fant je še živ!

To je bilo popraševanja in hvale, ko se je Gašperček sam prikazal. Seveda je takoj povedal naročilo ranjkega strica, kar izpolniti je bil graščak takoj pri volji.

Podali so se kajpak vsi v obednico. In v višku vsega veselja je graščak vprašal Gašperčka, kakšno plačilo zahteva; dobi, kar želi, ako je le v moči!

Gašperček pa prefrigano odvrne: «Gnadlovi gospod, prva moja želja je, da smem pri-

vas ostati še par dni. V tem času se pa že domislil...»

Na večer tretjega dne je bilo.

Gašperček je sedel na klopici pred gradom. Proti njemu polahkoma prihiti grajska gospica Magdalenica. Prisede k njemu in začneta prijazno kramljati. Vpraša ga tudi zala gospica, kakšno plačilo bo zahteval od očeta? Fant se obrne proti nji in ji reče: «Samo vas, gospica srčkana! Ali je tako prav, da vam ne bode žal?»

Kakor krilata ptička odhiti ona vsa razburjena... Gašperček je slišal samo te besede v odgovor:

«Dobiš, kar želiš!...»

Krasni mesec, cvetoči majnik, koliko pesnikov in pisateljev je že pisalo o tebi! Zares, veselijo se te, krasni majnik, vsi zemljani v tej ubogi solzni dolini.

Tisto leto, ko se je vse to godilo, je ravno tudi majnik nastopil. Takratni Krašnjani so ga dobro ohranili v spominu, in vse pripovedovali svojim otrokom in unukom, da se je spomin ohranil od roda do roda.

Vse, kar je moglo iti in lezti, je bilo zbrano sredi vasi, kjer so bili grajski svatje, v njih sredi pa ženin Gašperček in nevestica Magdalenica. Vmes je bil tudi voznik Tilh, ki je venomer govoril: «Vidiš, Gašperček, vidiš, moja zasluga je, da si danes ženin, vidiš tako in nič drugače — vesel bodi, da boš nosil grajske gosposke hlače!...»

Veseli ženin in pa graščak sta naročila v Žoharjevi gostilni dosti jedila in pijače za vse Krašnjane, da so si temeljito zapomnili svatbo...

Ko so se na večer vračali veseli svatje po črnograbniški soteski skozi Blagovico, St. Ožbald, Trojane in dalje, je vkljub vsemu veselju bil ženin malce zamišljen in se je pogostoma oziral nazaj proti rojstni Krašnji. To je opazila tudi njegova nevesta. Uganila je takoj, kaj mu teži srce; poljubila ga je in mu nalahko rekla: «Ljubi moj, jaz ti bom sedaj tvoj novi dom!»

Tedaj jo je tudi on poljubil in odgovoril: «Vesel sem, srce zlato, pri tebi ne bom nič več otožen!...»

Godec — Cingelc je končal pripovedko. Le žalostno mi je še dostavil: «Ej, Tone, škoda, da nisem tudi jaz bil tistikrat na ohceti! Pil bi, jedel bi in igral bi jim na harmoniko, pa zapel tole:

Pomlad vse oživljuje,
pa trav'ca zeleni
in vsaka drobna ptička
veselo žvrgoli.

Preljubi mladi Gašper,
le bodi ti vesel,
ti lepo Magdalen'co
za ženko sebi vzeli...»

Po pripovedovanju godca Cingelca zapisal:
Anton Stražar.

nevarnost, da bi se morali sprejemi sploh ustaviti, ako se ne bo upoštevalo to opozorilo.

* **Naša pomorska zastava.** Pomorska direkcija v Splitu je odredila, da morajo naši trgovinski parniki nositi novo pomorsko zastavo. Na belem polju se ima k trobojnici pristaviti znak dveh navskrižnih sider v modri barvi.

* **Davščina na ponočni obisk gostiln in kavarn v Litiji.** Z naredbo velikega župana ljubljanske oblasti se občini Litija dovoljuje, da sme od gostov, ki so v gostilnah ali kavarnah eno uro pred zaključkom oblastveno splošno določene policijske ure, pobirati posebno občinsko davščino, in sicer od vsakega gostilniškega ali kavarniškega gosta po 30 par. Donos te davščine se steka v občinski ubožni sklad.

* **Danska sprejme več jugoslovenskih kmetijskih sinov v izpopolnitev v kmetijski izobrazbi.** Naš generalni konzul v Kodanju je prispel te dni v Beograd ter je pri tej priliki obvestil ministra za kmetijstvo in vode Krsto Miletića, da je danska vlada pripravljena sprejeti nekoliko gojenčev iz Jugoslavije, ki bi se hoteli izpopolniti v kmetijski stroki.

* **Ukinitev posebne osebno-tarifne olajšave Ptuja na železnici.** Svoječasno je pri gradbi južne železnice dobilo mesto Ptuj privilegij, da se bo računala osebna voznina iz Maribora do Ptuja in nazaj izredno nizko. Ta privilegij je bil upoštevan tudi po prevratu. Z uveljavljenjem nove tarife, ko bi se morala voznina znižati, pa so bili Ptujčani naenkrat neprijetno iznenadeni, ker se jim je voznina zvišala od 9 na 14 Din. Železniška uprava utemljuje to zvišanje s tem, da so sedaj železniške tarife v vsej državi izenačene in da torej tudi ni mogoče več upoštevati ptujskega privilegija. Med ptujskim prebivalstvom vlada seveda precejšnje razburjenje in bo občinski svet v tem oziru interveniral pri prometnem ministru.

* **Stepan Radić bi rad postal hrvatski ban.** Kakor je znano, je Stepan Radić na vsak način želel postati podpredsednik vlade. Ker menda s tem ne bo nič, bi se Radić zadovoljil s tem, da bi se znova vzpostavila banska čast v Zagrebu in da bi na to mesto prišel on. Beograjske «Novosti», ki prinašajo zadevno vest, pripominjajo obenem, da te govornice niso povsem zanesljive.

* **Kovan drobiž po 1 dinar.** Iz Belgije sta se odposlali v Jugoslavijo nadaljnji dve partiji kovanega denarja, vsaka po 20 milijonov dinarjev. Pošiljatev prispe na Sušak 18. t. m. V eni teh partij so kovani dinarski novi, ki pridejo takoj v promet.

* **Oprostitev učencev od obiskovanja šole.** Ministrstvo za prosveto je izdalo naredbo, da se sme oprostiti učencev od obiskovanja šole vršiti samo na podlagi potrdila državnih zdravnikov. Zdravniki bodo izdajali taka potrdila samo onim učencem, ki jim jih pošljejo šolski upravitelji.

* **Nemški cesar si želi na Krk.** Krasno palačo «Ahilejon» na otoku Krku, ki je bila last nemškega cesarja in pred njim cesarice Elizabete, je ponudila grška vlada na prodaj. Viljemu Ahilejon tako ugaja, da si ga želi zopet pridobiti. Poslal je na Krk svojega zastopnika, da bi kupil na dražbi zanj Ahilejon, na kar bi Viljem prosil za stalno bivanje na Krku. V Doornu mu ni več všeč.

* **Trboveljske novice.** Ker se bo vršil v kratkem občni zbor Obrtnega društva Trbovlje-Hrastnik-Dol v Trbovljah, poziva društvo vse svoje člane, da poravnajo pravočasno članarino, ker drugače ne bodo imeli pristopa na občni zbor z glasovalno pravico. — «Revizor» v Sokolskem gledališču se je preložil od 11. t. m. na 25. t. m., ker še niso gotove kulise, ki jih izdeluje tvrdka Japelj in drug. — Skavti v Trbovljah so si na III. redni glavni skupščini izbrali naslednji odbor: za starešino Staneta Zalesjaka, železniškega uradnika, za stegovodjo G. Kostajnska, za tajnika Ivana Komata, za blagajnika Kostajnska, za gospodarja Rudija Bergerja in za četovodjo Jurija Baumgartna. — Ljudska visoka šola s sedežem v Trbovljah, ki bo raztezala svoj delokrog

na Hrastnik in Zagorje, bo pričela v najkrajšem času s svojim delovanjem. Po svojih smernicah bo edina te vrste v Sloveniji. — Na zemljišču med Retjem in Ojstrem bodo zgradili novo žično vzpenjačo, po kateri bodo prevažali različen material. — Pretekli dni se je vršila anketa o posvetovalnici za matere in o oskrbovalnici na predlog g. inspektorja ministristva narodnega zdravja v Ljubljani. O fiksiranju temeljnih točk delovnega programa se bo sklepalo v najkrajšem času. — Proračun obrtnonadaljevalne šole za leto 1925./1926. znaša 31.000 Din. — Do 15. t. m. bodo razgrnjeni pri pristojnem davčnem uradu in pri davčnem oblastvu izkazi o predpisu dohodninskega in rentnega davka za davčno leto 1925. za Celje deželo. Rok za vložitev prizivov poteče s 30. t. m. — Vodstvo rudarske nadaljevalne šole je storilo vse potrebne korake, da se bodo uredili delovni časi in da bo možno učencem redno zahajati k pouku. — Veliki župan ljubljanske oblasti je odredil razrešitev gerenta g. Kokalja ter imenoval novega gerenta domačina v osebi bivšega dolgoletnega župana, šolskega ravnatelja g. Voduška, ki bo sestavil nov gerentski svet. — Preprečen je bil vlom v mesnico g. Tratnika v Trbovljah, vlomilec, brezposelni rudar Janc, pa je bil prijet in aretiran. — Trboveljsko pevsko društvo «Zvon» bo proslavilo 8. novembra svojo tridesetletnico. Priredilo bo ob tej priliki velik koncert, na katerega je povabilo razna sosednja pevska društva. — Podružnica Jugoslovenske Matice bo priredila v nedeljo 11. t. m. «Koroški dan», ki ga bodo dostojno proslavila vsa kulturna in nacionalna društva. Vršili se bosta tudi akademiji z godbo v Sokolskem domu in v Društvenem domu. — Dne 17. t. m. se bo vršil v Trbovljah živinski in kramarski sejem, združen z živinsko razstavo. Razdelilo se bo v celoti 21 premij v iznosu 6400 Din. Na to razstavo opozarjamo domače in bližnje poljedelce.

* **75letnica naše vojne akademije.** Dne 12. t. m. se bo v Beogradu svečano proslavila 75letnica obstoja naše vojne akademije, ki je dala doslej nad 4000 oficirjev, ter v višjih tečajih, ki imajo značaj visoke vojne šole, nudila nad 600 oficirjem najvišjo vojaško izobrazbo.

* **Županske volitve v Št. Vidu nad Ljubljano.** Kakor je znano, so napredni glasovi pri občinskih volitvah v Št. Vidu zelo napredovali, vendar je večina še ostala klerikalna. Klerikalci so si izvolili sedaj za župana g. Valentina Babnika.

* **Habsburžan se je posvetil trgovini s hmeljem.** Bivši nadvojvoda Leopold Habsburg-Lotarinški se je lotil, kakor je razvidno iz avstrijskega uradnega lista, trgovine s hmeljen na debelo. Habsburžan Leopold se je rodil leta 1897. v Zagrebu v palači, ki je danes last radičevske stranke, torej v hrvatskem seljaškem domu. Po prevratu se je odrekel vsem pravicam svojega rodu in si pridobil avstrijsko državljanstvo.

* **Skoro dve leti po nedolžnem v ječi.** Bogati muslimanski veleposestnik Čani-beg v Skoplju je bil predlanskim obdolžen, da je umoril svojo ženo Milico, ki je bila pred možitvijo učiteljica v Skoplju. Sodišče je Čani-bega obsodilo na dvajset let težke ječe. Odsedel je že 23 mesecev v težkih verigah. Pri reviziji proces, ki se je vršila te dni, pa so zdravniki dokazali, da je Milica izvršila samomor. Čani-beg je bil takoj izpuščen iz ječe.

* **Zagoneten umor našega državljan v Sofiji.** V nekem hotelu v Sofiji je bil v nedeljo zvečer umorjen naš državljan Kolenić iz Južne Srbije. Morilci so izginili brez sledu. Najbrže gre za političen umor. V naši jugoslovenski koloniji v Sofiji je umor povzročil veliko razburjenje.

* **Čudna igra narave.** V Iloku na Hrvatskem je na vrtu posestnika Petrovića neka jablan letos že tretjič rodila sad. Sedaj pa se je razcvetela četrtič. Tretji sad je sicer dozorel, a je bil neuziten.

* **Drzen roparski napad pri belem dnevu.** V soboto okoli devetih zjutraj sta rudniški inženjer Fran Forges in uradnik Jernej Peterca nesla iz pisarne v Senovem proti Raštajnu 350.000 Din,

mesečna plača za delavstvo rudnika, ki ga ima v Rajhenburgu stavbna tvrdka inž. Dukić iz Ljubljane. Denar je nosil Peterca v nahrbtniku. Na omenjeni poti so ju nenadoma napadli štirje moški in z naperjenimi samokresi zahtevali, da izročita ves denar. Pobrala sta jima vso gotovino ter odvzela tudi inženjerju več tisočdinarskih bankovcev, ki jih je nosil v žepu. Roparji so nato pobegnili in izginili brez sledu. V enem izmed napadalcev je Peterca spoznal bivšega predelavca pri premogovniku Fabijana Gršiča, rojenega leta 1892. v Zlataru na Hrvatskem. O drznem roparskem napadu je bila takoj obveščena orožniška postaja v Rajhenburgu in so orožniki takoj uvedli zasledovanje roparjev. Dogodek je v Rajhenburgu povzročil veliko razburjenje med delavstvom, ki zaradi tega ni takoj prejelo plač.

* **Velika tihotapska afeta.** V neko zagrebško veletrgovino je prišla v ponedeljek nepričakovano carinska komisija v spremstvu policije, pregledala lokal in vse blago ter zaplenila končno sedem vreč zapečatenega blaga. Povod za preiskavo je dala carinska afeta, ki je bila odkrita te dni v Mariboru. Ugotovljeno je bilo namreč, da je neki carinski posrednik tihotapil blago v poštnih paketih. Na podlagi njegovih izpovedb je bilo nato aretiranih v Mariboru šest carinskih uradnikov. Po izjavah aretirancev je šel glavni del vtihotapljenega blaga v Zagreb, in sicer za ono tvrdko, pri kateri je bilo v ponedeljek zaplenjeno sedem vreč blaga, večinoma luksuznega. Aretirani carinski uradniki so bili obdržani v zaporu.

* **Aretirana prijateljica tujih žepov.** V vlakcu med Litijo in Kresnicami je zmanjkala neki branjevki listnica s 400 dinarji. Okradena ženska je kmalu uvidela, da morata biti tatova dva moška, ki sta se sumljivo obnašala. Oba sta bila na postaji Kresnice prijeta. Pišeta se Andrej Hajdinjak in Andrej Radek, doma iz Pribislavcev pri Čakovcu. Imela sta še tri pomočnike, ki so pa pobegnili.

* **Drzen roparski napad v vlakcu.** V soboto dopoldne se je iz Zidanega mosta vozil proti Ljubljani Bosanec Omar Ramić. V istem kupeju se je nahajal tudi mlad potnik. Ko je vozil vlak skozi predor pri Hrastniku, je zgrabil neznanec Ramića za vrat, ga pričel dušiti, z drugo roko pa mu poskušal odvzeti listnico, ki jo je imel v notranjem žepu sukniča. K sreči pa se je Ramić lopova znal obvarovati. Čim je vlak prihitel iz predora, je Ramić ukrotil napadalca in ga v Ljubljani izročil stražniku, kjer so spoznali v njem 22letnega bivšega pisarniškega pomočnika Ivana Balena iz Krnjevšč pri Gračcu, nevarnega železniškega tatu. Balen je imel pri sebi cel šop železniških kart za različne proge.

* **Velika hotelska tatvina.** V ponedeljek popoldne so neznani lopovi izvršili v hotelu «Tračnik» v Ljubljani drzno tatvino. Na doslej še nepojasnen način je bilo vlomljeno v sobo št. 12, kjer sta stanovala skupno visokošolca Božidar Popović in Vladimir Sergejev. Zlikovci so oplenili kovčeg Popovića in mu odnesli novo sivo obleko, zapestno uro ter par rjavih čevljev, Sergejevu pa so odnesli kovčeg s perilom, urobudilko ter zlat prstan z briljanti. Skupna škoda znaša okrog 6000 Din. Vlom je izvršil najbrž okrog 40letni tujec, ki pa je imel še tri pomočnike, ki so ga čakali spodaj v veži. Sumljive tujce, ki so se obrnili po Sv. Petra cesti in dalje proti koledvoru, je opazil neki hotelski gost, kateremu se je njihovo vedenje že takoj spočetka zdelo čudno.

* **Izsuševanje močvirij v Južni Srbiji.** V direkciji vod se bavijo z raznimi gospodarskimi vprašanji Južne Srbije. V prvi vrsti gre za izsuševanje Katlonova pri Skoplju. Na ta način bi se pridobilo nad 33.000 hektarov plodne zemlje. V zadnjem času se je z aeroplanov fotografiralo dotično ozemlje in se bodo po posnetkih izdelali načrti, ki bodo do konca leta dovršeni, tako da se bo v to svrhu potrebni kredit lahko postavil že v proračun za prihodnje leto. Na Ovčjem polju se prirede potrebni vodnjaki.

Z A M L A D I N O

Dve belokranjski

LENA LISICA.

Drem — drem — dremala,
ne bi rada delala.
Bom zaklala raco,
dala možu taco;
bom zaklala gusko,
dala možu flusko;
bom zaklala puro,
dala možu kuro.
Drem — drem — dremala,
ne bi rada delala.

USPAVANKA.

Nina — nina — nač,
šaren ti kotač,
naše dete nima hlač,
nima ne bregoš.
Kuda so, ti veš?

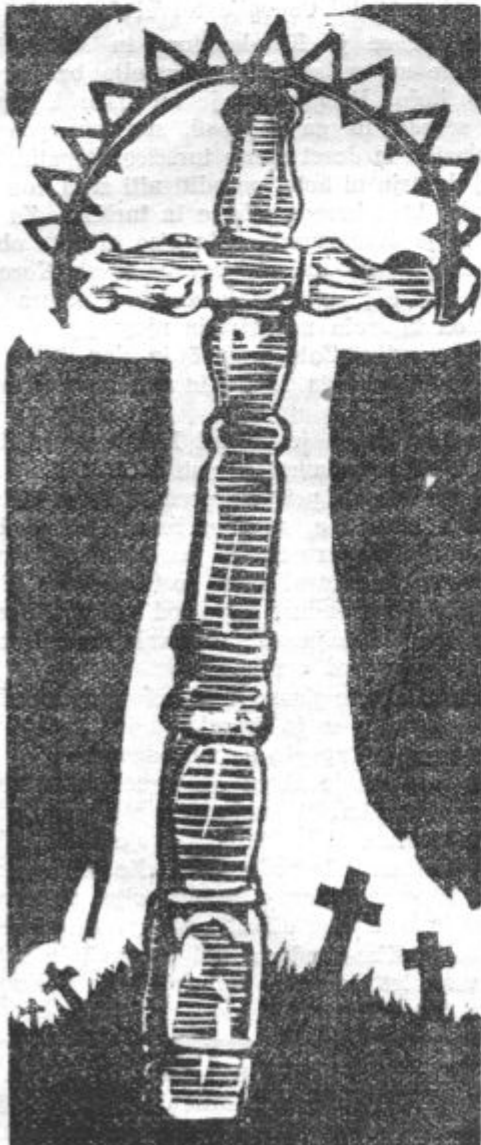
Kuknile so nove
doli iz kuminca.
Niso pa njegove,
so od nekovega starčka,
ki po polju tanca
za mrvice žganca.

Albin Čebular.

Fluska = zausnica; kura = skorja; kotač = zibelka; bregoš = spodnje hlače; kumen = zapeček.

Slovaška

Ob razpadu stare Avstro-Ogrske leta 1918. je bilo osvobojeno tudi slovaško ozemlje, ki se je s češkim ozemljem združilo v enotno državo: češkoslovaško republiko. Slovaško ljudstvo je bilo

Lesen križ na pokopališču v Detvi.
(Izdelek slovaškega kmetijskega umetnika.)

Slovaška kmetica s hčerko v narodni noši.

od Madžarov v narodnostnem oziru zelo zatirano, zaradi česar je narodna zavednost med Slovaki ob jezikovni meji zelo padla. Slovaki so znani po svojih lepih narodnih pesmih, posebnih običajih, slikovitih narodnih nošah in lepih narodnih umetniških izdelkih.

Črne bukve

Ljudska pripovedka.

V časih, ko je cvetelo praznovanje, je veljal Čampelj z Bučjega vrha za velikega modrijana. «Zagovarjal» je kačji pik, preganjal čarovnice iz hlevov in móro iz synjakov, vmes pa je zdravil ljudi in živino z različnimi zelišči in gadovo mastjo.

Mož je užival v okolici veliko spoštovanje. Kar je rekel, je držalo, in kar je ukazal, se je moralo izpolniti. Vsak se mu je bal zamere, zakaj Čampelj je imel črne bukve, katerih besedilo se je moral pokoriti celo hudobni duh. Hranil jih je v veliki hrastovi omari, katero je skrbno zaklepal in ključke je nosil pri sebi.

Nekoč jo je pozabil zapreti in tedaj se je zgodilo, da je v njegovi odsotnosti iskal zabavnega štiva domači hlapec, ki je našel v omari knjigo ter jo je pričel prebirati. Prišel je do črne podobe, pod katero je prečital napis, zapisan v nerazumljivem jeziku.

Ni še izgovoril zadnjo besedo, ko je stopil v sobo čuden velikan. Oblečen je bil v zeleno lovsko obleko in za klobukom je nosil zakrivljeno lovsko pero. Srepe je od nog do glave premeril hlapca ter se je naslonil na vrata.

Hlapec je prestrašen odložil knjigo; mislil je po pipah skozi okno, a velikan mu je zapovedujoče zamahnil z roko, naj se ne gane z mesta. Hotel je zaklicati na pomoč, toda nobenega glasu ni mogel spraviti iz grla.

Čamplja so na poti od doma jele obletavati temne slutnje, ki niso mirovale prej, dokler se ni povrnil domov. Siloma je odrinil vrata in ko je vstopil, sta se spogledala z velikanom.

«Kaj si napravil?» je zarjul nad hlapcem.

«Čital sem iz knjige, imel pa nisem slabega namena...»

«In ti,» se je obrnil do neznanca, «po kaj si prišel?»

«Poklican sem in hočem dela!»

«Dobro.» Kmet se je zasukal in tekel v podstrešje, odkoder se je vrnil s skledico prosa, katerega je natresel po tleh, v špranje in razpoke. Eno zrno pa si je obdržal za nohtem svojega palca.

«Poberi mi do zadnjega v to posodo,» je ukazal velikanu, ki je poslušno počenil in pričel po-

birati proso. Z bliskovito naglico ga je zdeval nazaj v skledo ter je javil kmetu izvršitev.

«Ali si vsega pobral?» ga je Čampelj vprašal osorno.

«Vsega,» se je pohvalil s peklenskim ponosom.

«In tale tukajle?» mu je pokazal proso za nohtom.

«Slepar je hujši od vraga!» je zatulil z divjim srdom; udaril je z ного ob tla, da se je zablistalo, ter je izginil v zemljo.

Čampļev hlapec se od takrat ni več dotaknil črnih bukev; zgodbo o čudnem možu pa je povedal vsakemu, kdor ga je hotel poslušati. V tistih časih so jo verjeli, danes jo pripovedujemo za zabavo.

Zapisal S o t e š č a n.

Jež in oven

Pravljica.

Nekoč sta se v gozdu srečala jež in oven ter se začela prepirati, kdo izmed njiju hitreje teče po strmini navzdol. Po daljšem prepiru sta se končno zedinila v tem, da napravita poskus.

Jež se je zvil v klopčič ter se skotalil v dolino, a oven, ki je skakal navzdol po strmini, se je s tako silo zaletel z glavo v neko bukev, da je ostal na mestu mrtev.

Jež se je ob mrtvem ovnu zamislil ter si dejal, da bi bila to prav dobra hrana. Samo nima nikogar, ki bi mu pomagal razkosati ovna. Zato si je šel poiskat mesarja. Najprej je naletel na zajca, ki je vprašal ježa, kam gre. Jež mu je odvrnil, da išče mesarja. Nato mu je zajec pokazal zobe, da bi prepričal ježa, da je dober mesar. Jež ni bil zadovoljen z njim in je šel dalje, nakar je srečal lisico, ki je pa tudi ni smatral za sposobno. Končno je dobil volka. Jež ga je obvestil, da išče mesarja. Volk mu je pokazal zobe, jež je bil zadovoljen ter je povabil volka, naj gre za njim.

Volk je takoj raztrgal ovna na štiri kose. Ko je odtrgal prvi komad, je dejal: «To bo za mojega strica.» Drugi komad je določil za svojega očeta, tretjega za svojo mater, a četrtega za samega sebe.

«Kaj pa ostane meni?» ga je vprašal jež.

Na to vprašanje se je volk zakrohotal in dejal: «Za tebe je tisto, kar je ostalo.»

Ježa je užalilo, da ni dobil ničesar, pa je zato povabil volka, da se podata na sodišče iskat pravico. Volk je bil s predlogom zadovoljen. Prišla sta do železne pasti in jež je dejal, da je to sodišče. Potrkal je s svojo nožico po železju in zaklical: «Gospod sodnik, stranke čakajo, vstani!»

To je jež večkrat ponovil, toda sodnik se ni hotel javiti.

Volk, ki je opazoval ježa, se je razjezil: «Daj, da ga jaz zbudim.» Volk ni čakal odgovora, nego je udaril po pasti s tako silo, da se je takoj ujel. Jež je skočil nekoliko vstran ter se začel rogati volku.

Kmalu nato je prišel kmet s sekuro, da ubije volka. Ko je kmet prvič udaril volka po glavi, je dejal ježu: «To je za tvojega strica.» Drugi udarec je posvetil njegovemu očetu, tretjega njegovi materi, a pri četrtem se je volk zgrudil in poginil. To je za tebe, je menil jež, a oven bo ostal cel meni.

Junak

Ribičev pes je gledal, kako zahaja solnce za morje.

«Kakšno čudo je to?» je mislil pes in začel lajati na solnce. Psa je bilo vedno bolj strah začregega solca in je vedno močneje lajal.

Kmalu nato je solnce zašlo, kakor da ga je morje požrlo.

«Pa sem ga le odgnal,» se je hvalil pes. «Bil sem res junak.»

Pametnejši popušča

Šaljiva ljudska pripovedka.

Živela sta mož in žena, ki nista imela otrok. Lepo sta se razumela, toda končno se je dogodilo nekaj, kar je razburkalo njuno mirno življenje. Bilo je ob Božiču. Mož je šel k maši, a žena je ostala doma, da pripravi obed.

Baš je bilo vse gotovo, ko se je vrnil mož iz cerkve. Oba sta sedla za mizo. V tem se je zgodilo, da je letel mimo okna golob in udaril s perutnico ob šipo.

«Žena, glej, golob se je zadel v steklo.»

«Ni bil to golob, temveč golobica,» ga je zavrnila žena.

«Kako ti veš, da je bila golobica?»

«Baš golobica je bila, če ti rečem.»

Tako sta se prepirala mož in žena, vstala izza mize in kričala po hiši: «Golob je! Golobica je!» Prepirala sta se ves dan in pozabila na obed. Končno je utihnil mož in tudi žena se je pomirila.

Prošlo je leto dni in zopet je bil Božič. Mož in žena sta zopet sedela za polno mizo.

«Veš, žena,» je dejal mož, «kako sva lani pozabila na obed zaradi tistega goloba.»

«Saj ni bil golob, temveč golobica,» se je zahudila žena.

«Pa je bil golob,» je trdovratno vztrajal mož. «Če ti rečem, da je bila golobica,» je zatrjevala žena.

Zopet sta oba vstala izza mize in pozabila v prepiru na obed.

Minulo je zopet eno leto in prišel je tretji Božič. Tudi sedaj sta sedela oba za mizo.

«Veš, žena, tisti golob...»

«Saj veš, da je bila golobica,» je ponovno udarila žena.

Mož, kakor da je ne čuje, je naenkrat mirno odvrnil: «Saj je res bila golobica.»

«To sem ti pravila že prvič, pa nikakor nisi hotel verjeti.»

Sedaj sta oba mirno ostala za mizo in v miru obedovala.

Kača z dvema glavama

Koncem avgusta je v Siciliji ujel neki kmet med skalovjem velikega gada z dvema glavama. Izredno žival so poslali v prirodnoznanstvi muzej v Rimu, kjer zbuja sedaj v špirtu med obiskovalci splošno pozornost.

Samopomoč.

Popotnik: «Vaša soba je polna miši, ena mi je ponoči prilezla celo na glavo.»

Sobarica: «Kaj me briga, mačko bi bili poklicali.»

Puščavnik

Pripovedka.

Hrib, ki je danes ozaljššan z ličnimi hišicami in gospodarskimi poslopji, je bil pred davnimi časi poraščen z gostimi gozdovi, segajočimi skoraj do vrha. Tu je stala znamenita božjepotna cerkev sv. Izidorja, kmetskega patrona, poleg starega župnišča, v katerem je gospodaril daleč okrog poznani župnik, modrijan tedanjega časa in sveti mož. Mnogo dobrega je storil dolincem, ki so hodili k njemu nele v duševnih zadevah, marveč tudi po zdravila in denarno pomoč.

Nekako sredi griča je zevala iz zatišja odprtina, ki je vodila v notranjščino podzemeljskih prostorov. Tu se je nenadoma pojavil mož, oblečen v rujavo meniško haljo in opasan s širokim usnjatim pasom; gosta črna brada mu je segala čez prsi. Po dnevi se je plazil po kolenih po romarski cerkvi ali okrog znamenj, ki so stala ob poti, vodeči iz doline na grič.

Njegovo delo je obstajalo na videz v molitvi; okolica ga je cenila kot pobožnega moža. Celo župnik je bil prepričan o njegovi svetosti ter je priporočal, da naj ga ljudstvo podpira z živili. Ubogalo ga je tem raje, ker so se prav v tistem času jele množiti tatvine in puščavnik naj bi molil za odvrnitev vseh nesreč.

Poteklo je leto, odkar se je pojavil na gori čuden mož. Zadnji mesec pred obletnico so tatvine popolnoma prejenjale, kar so ljudje pripisovali njegovi molitvi. V zahvalo so sklenili proslaviti dan njegovega prihoda.

Domala vsi okoličani so se zbrali tistega dneva pred duplino, odkoder so s puščavnikom na čelu korakali v slavnostnem sprevodu proti božjepotni cerkvi. Tu so pritrkavali zvonovi, ljudstvo je prepevalo in kupovalo odpustke v številnih stojnicah okrog svetišča.

Nebo, ves dan jasno, se je proti večeru prevleklo s temnimi oblaki in daljni grom je oznanjal bližajočo se nevihto. Nekako o polnoči je izbruhnil grozen vihar, vmes so švigali bliski in strela je udarjala, kakor da je napočil sodnji dan. Strahovitemu neurju je sledil dolgotrajen naliv.

Kakor ob vsaki nevihti, tako je tudi to noč gorski župnik hodil po sobi z debelo črno knjigo, mrmrajoč nerazumljive besede, da pomiri vihar in odžene neurje v planine.

Nenadoma so se odprla vrata in puščavnik je stopil v župnikovo sobo.

«No, kaj vas je prignalo v tej uri v mojo bližino, dobri mož?» ga je župnik prijazno nagovoril.

«Zahtevam, da mi izročite ves denar,» je zgrmel puščavnik in nastavljal velik nož na župnikove prsi.

«Tako, samo življenje mi pustite,» je prosil duhovnik. «Prej pa naj opravim kratko molitvico v dober namen.»

«Samo dve minuti imate časa,» mu je zagrozil.

Župnik je odprl drugo debelo knjigo, iz katere je med čudnim pačenjem obraza prečital kratek odstavek. Puščavnik se mu je postavil za hrbet in iz oči mu je žarela togota, ker ni ničesar razumel.

Zunaj se je zabliskalo od severa proti jugu — žarek bliska je segel v sobo in skozi okno je vstopil velikan v zeleni obleki ter se poklonil duhovniku z vprašanjem, zakaj ga je poklical.

«Odnese tegale starca,» je pokazal na puščavnika, «na najvišjo planino ter ga trešči v prepad.»

Zopet se je zabliskalo. Velikan je zgrabil napadalca ter je kakor žarek švignil skozi zaprto okno. Dolinci, opazujoči nevihto, so videli, kako se je potegnil s hriba proti hribu ognjeni curek in izginil.

Drugi dan so preiskali votlino in našli obilo predmetov, katere so, pogrešane od zadnje tatvine, spoznali za svoje. O puščavniku pa ni bilo ne duha ne sluha.

Zapisal Soteščan.

Siromašen drvar

Korejska pravljica.

Nasproti Japonski na Daljnem iztoku je polotok, ki se imenuje Koreja. Korejci imajo svojega boga, ki ga imenujejo Okonšanta. O njem imajo mnogo pravljič, katerih ena je naslednja:

V času korejskega cesarja Cuk-con-tavanija je živel drvar po imenu Kim-kondura. Preživljal se je s tem, da je prodajal drva, ki jih je sam nasekal. Navadno si je dnevno nasekal tri svežnje drv, dva je prodal, a tretjega je uporabil za lastne potrebe.

Od nekega dneva dalje pa mu je vsako noč nekdo vzel sveženj drv. Zvečer je spravil tri svežnje, a zjutraj, ko je vstal, je imel samo dva. Siromak je razmišljal in se je odločil, da si bo nasekal vsak dan po štiri svežnje. Tudi odslej mu je en sveženj vsakokrat nekdo vzel.

Premišljal je in sklenil, da bo ujel tatu.

Ko je nastala noč, je zlezal v četrti sveženj in čakal, kaj se bo zgodilo. Okrog polnoči so se drva, v katerih se je skrila, dvignila v zrak in zletela naravnost v nebo.

Prišli so služabniki Okonšante, vsemogočnega boga, razvezali sveženj in potegnili iz njega Kim-konduro. Privedli so drvarja do Okonšante, ki ga je vprašal, kako mu je bilo mogoče priti v nebo.

Kim-kondura je poveda vse Okonšanti in mu potožil svojo usodo.

«Kim-kondura, ti si se rodil kot siromak,» je govoril Okonšanta, «in boš tudi tak umrl. Ni ti usojeno, da ješ bel kruh in piješ sladko vino.»

Kim-kondura je zaplakal in pričel prositi boga, naj mu spremeni usodo. Plakal je tako, da se je zasmilil vsem nebeškim prebivalcem in samemu Okonšanti.

«Jaz ne morem spremeniti usode, vendar pa ti bom pomagal. Evo, vzemi ta del tuje sreče in ga uživaj, dokler ne pride po njega njegov lastnik.» Okonšanta je pogledal v knjigo modrosti in rekel: «Vzemi del Čapogijeve sreče!»

Zahvalil se je Kim-kondura in služabniki Okonšante so ga spustili na zemljo baš pred njegovo kočjo. Drugo jutro je šel drvar k bogatemu sosedu in ga zaprosil, naj mu posodi 100 tolarjev in deset meric turščice. Bogatin, ki poprej drvarju ni hotel posoditi niti zrna, mu je dal sedaj brez besede tolarje in turščico. Za ta denar si je drvar uredil delavnico in tako obogatel, da je postal največji bogatin v vsej Koreji.

Vsi so mu zavidali, toda Kim-kondura je vedel, da ta sreča ne pripada njemu, nego nekemu Čapogiju. Zato je noč in dan čakal v strahu, kdaj pride ta Čapogi in mu odvzame svoj del sreče.

«Ubil ga bom,» je sklenil Kim-kondura, ter si pripravil meč, namočen v strup.

Nekega dne sta prispela pred Kim-kondurino kočjo dva siromaka, mož in žena. Mož je bil drvar in vse njegovo imetje je obstajalo v vozu, na katerem je potoval skozi goste gozdove. Baš pred kočjo Kim-kondure se je rodil siromaku sin pod vozom. Roditelja sta ga nazvala Čapogi, kar pomeni: rojen pod vozom.

«Kdo joče tako glasno pred kočjo?» je vprašal Kim-kondura, ko se je zjutraj zbudil.

«To je neki Čapogi,» so mu odgovorili.

Kim-kondura je skoro okamenel od strahu. «Temu moram izročiti svojo srečo,» je dejal.

Kim-kondura si je tekmeca svoje sreče ogledal in videl, da je le bedno dete. «Ne, tega pa ne bom ubil, temveč bom napravil bolje: posinovil ga bom in bom tako užival v sreči tega deteta.»

Tako je Kim-kondura tudi napravil in živel dolgo vrsto let v sreči in zadovoljstvu s posinovljencem Čapogijem.

Ne spada med nje.

Ožbovt: «Kam pa tako hitiš danes?»

Špela: «V cerkev. Danes je praznik nedolžnih otročičev.»

Ožbovt: «Za božjo voljo, med te se vendar ne mešaj.»

ZANIMIVOSTI

Nekaj lesorezov

Ilustrator našega lista g. Elko Justin je izdal v samozaložbi serijo lesorezov v obliki razglednic. Kritika je te slike sprejela prav prijazno, češ, da pričajo o solidnem znanju in dobrem okusu. Uverjeni smo, da žanjejo te razglednice priznanje med vsem umetnost ljubečim občinstvom.

V naslednjem prinašamo nekaj Justinovih lesorezov. Trije od teh se nahajajo že v omenjeni izdani seriji. Žal te slike ne pridejo tako do izraza na časopisnem kakor na finejšem papirju.

Človek iz plemena Cheyene.

Čarovnik iz Nove Papue.

Mladenci z Nove Gvineje.

Payeen, zbirni poglavar indijanskega plemena Tshipayas.
(Najbližji indijanski poglavar.)

Sedaj pa še malo o lesorezni tehniki. Potek do slike na papirju je nastopen: Slikar nariše sliko na leseno ploščo, nakar na lesu s posebnim orodjem izdolbe potrebna mesta. Tako dobljeni lesorez dá v odtisu sliko, kakor jih vidimo v «Domovini», ki je v zadnjem času prinašala večinoma lesoreze.

Petrolejski vrelec v plamenih

V Moreni pri Ploesti v Rumuniji gori že več tednov močan petrolejski vrelec. Ogromni stebri dima se dvigajo na mestu, kjer se dnevno uničujejo zaloge petroleja milijonske vrednosti. Če postane vetrovno, napolni dim vse ozračje daleč naokrog in skoro onemogočuje dihanje. Človek se lahko približa do 200 metrov gorečemu žrelu.

Po mnenju nekega inženjerja je nastal ogenj zaradi vrtnanja. Povodom vrtnanja tega petrolejskega vrelca je nastala silna erupcija, močnejša kakor običajno. Pritisk je bil tako silen, da je poleg kamenja zletelo v zrak vrtno orodje. Kos jekla je priletel na kamen, ki je dal iskro, in v tem hipu so se vneli petrolejski plini. Nekaj minut nato je bilo že vse v plamenih. Sicer so požari v petrolejskem ozemlju na dnevnem redu, vendar se je do sedaj vedno posrečilo, da so jih omejili. To pot je zavzel ogenj tak obseg, da na gašenje sploh ni bilo računati.

Izračunalo se je, da ogenj požre dnevno okoli 300 vagonov sirovega olja v vrednosti enega milijona lejev. Petrolej je last Ameriško-rumunske petrolejske družbe. Iz Bukarešte je bila odposlana cela baterija, ki je bombardirala vrelce, da bi

jih zasula z zemljo. Toda zgodilo se je ravno obratno: zaradi obstreljevanja se je žrelo še bolj razširilo. Goreči petrolej je sedaj z divjo silo planil na dan. Prizor je bil grozen, ko so ognjeni zublji segali skoro do oblakov. Od dneva bombardiranja je nato poteklo 10 dni, vrelec je gorel dalje in dnevno so zgorele ogromne zaloge petroleja. Sedaj so zasnovali drug načrt: V daljavi 40 metrov so v globini 5 metrov pričeli graditi predor. Če se posreči predor izgotoviti, potem bo od spodaj navzdol tekoči petrolej tekel v tunel in tako bo ogenj omejen.

Zopet je preteklo deset dni, tekom katerih so gradili tunel. Čim so bili delavci oddaljeni samo še dva metra od vrelca, se je tunel napolnil s petrolejskimi plini in dela niso mogli dokončati. Odprtino predora so zaprli z jeklenimi vrati. Nakopičeni plini so povzročili eksplozijo, pri kateri je bilo več oseb ranjenih. Eksplozija pa je imela vendarle majhen uspeh: Petrolej je pričel vreti skozi predor in tako se dnevno reši dva do tri vagone petroleja, kar pa je le neznatna množina v primeri s količino, ki dnevno zgori.

Petrolejska družba je sedaj razpisala 1 milijon lejev nagrade onemu, kateremu se posreči požar udušiti. Družba je prejela nebroj načrtov, ki pa so večinoma neizvedljivi. Sedaj gradijo nov tunel v globini 10 m in oddaljenosti 50 m. Če se tudi ta poizkus ponese, potem je računati, da bo trajal ogenj še več let.

Raziskovalci severnega in južnega tečaja

V zadnjih sto letih je bilo za raziskovanje severnega in južnega tečaja žrtvovanih nad 1000 življenj. Prvo ekspedicijo v polarne kraje je vodil Sebastian Cabot pred 400 leti. Največja žaloigra, ki se je pripetila v severnih krajih, je zadela tretjo ekspedicijo Johna Franklina, ki je 18. junija 1847. z dvema kapitanoma ter 138 možmi posadke odplul na dveh ladjah proti severnemu tečaju. Vsa ekspedicija je poginila. Poslanih je bilo 15 angleških in ameriških pomožnih ekspedicij, ki so po raznih znakih mogle le ugotoviti, da je Franklin umrl. Njegovo poročilo je bilo najdeno v kovinski posodi na kupu kamenja leta 1859.

Usoda švedskega polarnega raziskovalca Andreja, ki se je s spremstvom v balonu podal proti severnemu tečaju, je še danes zakrita v temi. Predmeti, ki so bili vrženi iz balona, so bili najdeni. Kje se je balon razbil, se ni dalo ugotoviti. Eskimi so pripovedovali o neki «hiši, ki je padla z neba». Bil je to najbrž Andrejev balon.

Zalostno je končala tudi ruska ekspedicija barona Edvarda Tolla, ki je s svojo jahto leta 1900. odplul na sever. Zadnje njegovo poročilo je prišlo v novembru 1902. in neka pomožna ekspedicija je leta 1905. na otoku Benettu našla raziskovalčevo pismo, v katerem je poročal, da ima njegova skupina samo še za 18 dni hrane. Vsi so poginili v ledu.

Ameriška ekspedicija pod vodstvom poročnika Greeleya je leta 1881. dosegla rekord s tem, da je dospela v bližino 700 kilometrov do severnega tečaja. Nato se o tej družbi ni več slišalo in ko je prišla neka ladja na pomoč, je bil živ samo še Greeley in šest mož, ostalih 18 mož je bilo mrtvih.

Posebna nezgoda je zadela ekspedicijo de Longa, ki je leta 1881. odplul iz San Francisca. V strašnem viharju se je njegova ladja razbila in se potopila. Posadka se je v treh čolnih skušala rešiti. En čoln je po velikih nevarnostih prišel do neke sibirske vasi ob reki Leni. Tam so dobili pomoč in so se vrnili v Ameriko. De Long in 12 njegovih tovarišev pa je izginilo.

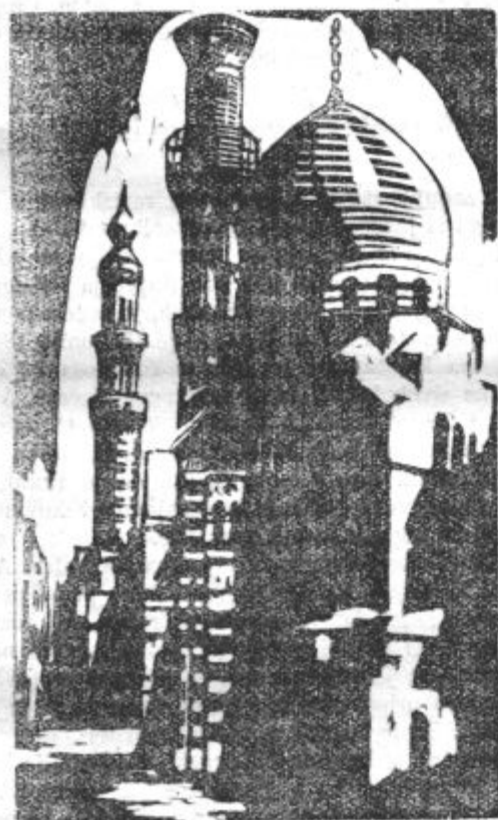
Južni tečaj je zahteval manj žrtev kakor severni. V živem spominu je še žaloigra, ki je zadela pred leti kapitana Scotta in njegove štiri tovariše. Scott je došel na južni tečaj malo potem, ko je tudi kapitan Amundsen dosegel tečaj. Na povratku je Scotta in njegove tovariše zalotil metež in so vsi umrli. «Tisa in drugo od te ekspedicije so pozneje našli. »Pa kratki popis in naša trupla naj povedo zgodovino,» je zapisal Scott v svoj dnevnik svoje zadnje poročilo.

Poljedelstvo v Egiptu

Egipt, severnoafriška dežela ob Nilu, je vsem znana iz sv. pisma. Kakor je bil Egipt v svetopisemskih časih izključno poljedelska dežela, ravno tako je tudi še danes. Zemlja, ki jo vsako leto preplavlja Nil, je zelo rodovitna. Velik del rodovitne zemlje, do katere ne seže Nilova poplava, namakajo s pomočjo več ali manj umetnih priprav. V krajih, kjer Nil sam s poplavami namaka polje, se vrši žetev navadno samo enkrat na leto in sicer v gornjem Egiptu meseca febru-

arja, v srednjem meseca marca, ob izlivu Nila pa v aprilu. Nasprotno pa imajo v krajih, kjer polje umetno namakajo, trikrat na leto žetev, in sicer spomladi, poleti in jeseni. Uspevajo vse vrste žita, predvsem seveda pšenica. V Egiptu rastejo tudi bombaž, sladkorni trs, riž, vinska trta in razno južno sadje.

Obdelovanje polja je razen na veleposestvih, kjer uporabljajo tudi moderne stroje in orodje, še zelo priprosto in rabijo ponekod še ravno tako poljedelsko orodje kakor v faraonskih časih. Glavna krivda leži pač tudi v tem, da kmet ni lastnik zemlje, ampak samo najemnik, kakor je običaj skoro po vseh mohamedanskih deželah. Mnogo zemlje je tudi last mošej, šol, kakor tudi raznih delniških družb, tako n. pr. sueške družbe. Kmetje so najemniki malih parcel, ki jih pa morejo pod gotovimi pogoji seveda tudi odkupiti. Pod angleško upravo so se uvedle marsikake olajšave za tlačane kmete, ustanovile so se tudi posojilnice zanje ter uvedli ponekod že tudi boljši načini obdelovanja. Kot izključno poljedelska dežela izvažata Egipt samo kmetijske pridelke. Razvita je kolikor toliko tudi živinoreja. V velikem številu goje perutnino in zlasti golobe, katerih odpadke porabljajo za gnojenje polja, medtem ko rabijo živinski gnoj za kurjavo. Severno od Kairo goje tudi noje. Naši slikci nam

predstavljata pokrajino ob Nilu in takozvano modro mošejo v Kairu.

× **Kako lahko postanem sam sebi stari oče.** Ta uganka je sicer precej razpletena, toda za kratek čas vredna premišljanja. Rešitev je pa takšna: Oženim se z vdovo, ki pa že ima svojo lastno hčer. Moj oče, ki je že dolgo vdovec, zahaja k nam na obisk, se zaljubi v mojo polhčerko in se poroči z njo. Tako je moj oče postal moj zet, a polhčerka moja mačeha. Kmalu nato rodi moja žena sina, ki je naravno vnuk mojega očeta, a obenem tudi moj stric, ker je polbrat moje mačeha. Da stvar postane še bolj zapletena, dobi tudi žena mojega očeta — sina. Ta fant je naravno moj polbrat, ali obenem tudi moj vnuk. Moja žena pa je s tem istočasno i moja stara mati, kajti ona je mati moje mačeha. Jaz sem torej istočasno mož in vnuk svoje žene; a ker kot mož stare matere moram tudi jaz nekomu biti stari oče, sledi jasno, da sem stari oče — sam sebi. Ni izključeno, da se taki rodbinski zapletli resnično dogodijo v življenju.

× **Rimske katakombe se rušijo.** Rimske katakombe iz prvih časov krščanstva, ki jih je znani poljski pisatelj Sienkiewicz tako živo opisal v svojem romanu «Quo vadis», so se pričele rušiti. Tako so se v zadnjem času vdrla tla v ulici Sv. Neže v Rimu nad katakombami v dolžini 7 m in širini 4 m. K sreči ni bilo človeških žrtev. Porušena katakomba je ena najvažnejših v zgodovini krščanstva, ker je v njej krstil prve kristjane sv. Peter. Oblastva so odredila, naj se vse katakombe pregledajo in popravijo, porušeno katakombo pa bodo skušali popraviti.

× **Najvišji kraji na svetu.** V vasi Tok Gialunga v Tibetu stanujejo prebivalci celo leto v višini 4977 m nad morsk gladino. Toda rekord v tem ima Amerika, kjer stanujejo prebivalci v treh vaseh, in sicer v Chachani v Peru 5075 m, v vasi Quilquiamine v Peru 5270 m in v vasi Chuquipinamine v Čile 5600 m visoko nad morjem.

× **Popoln solnčni mrk bo dne 14. januarja 1926 na Sumatri.** Razni astronomski zavodi na vseučiliščih že imenujejo strokovnjake, ki odpotujejo opazovat omenjeni solnčni mrk. Ekspedicije se odpravljajo že sedaj na pot na Sumatro.

ŽENSKI VESTNIK

Vlaganje grozdnih jagod v kozarec. V kozarec nadevajte lepe manjše grozde ali samo grozdnice jagode in jih zalijte s sladkorno vodo, in sicer pride na 1 liter vode 15 dekagramov sladkorja. Kozarec potem zapri in kuhaj v sopari četrt ure pri 80 stopinjah Celzija.

Dobra jed iz gob. Obilen krožnik očiščenih in tanko zrezanih gob (najbolje jurčkov) polij z vrelo vodo, ožmi jih ter dobro sesekljaj. Razgrej v kozici žlico masti, prideni drobno zrezane čebule in sesekljane gobe. Ko se nekoliko dušijo, jih osoli, pridaš par žlic kisle smetane, dve sesekljani osnaženi sardeli, dve pesti krušnih drobtin, za noževo ostrino popra in muškatovega oreška ter eno jajce. Nato naj četrt ure stoji. Potem napravi iz teh gob majhne, tri prste široke, okrogle hlebčke, ki jih potreseš z drobtinami ter opečeš na masti.

SOKOLSTVO

35LETNICA CELJSKEGA SOKOLA.

Preteklo nedeljo je celjski Sokol proslavil 35letnico svojega obstoja. Dopoldne se je vršil na trgu pred kolodvorom promenadni koncert godbe jugoslovenskih železničarjev iz Ljubljane in cvetlični dan v prid Sokola v Celju, popoldne pa ob veliki udeležbi prebivalstva javna telovadba vseh oddelkov, ki je lepo uspela. Posebno pozornost je vzbudila vzorna vrsta na drogu pod vodstvom br. Poljšaka, znanega mednarodnika, ki je predelal vajo na drogu, določeno za prihodnjeletno mednarodno tekmo v Lyonu. Občinstvo mu je burno ploskalo. Po javni telovadbi so vsi telovadeči zaplesali kolo, nakar se je zaključila proslava 35letnice brez običajnih veselic in hrupnih zabav. Celjskemu Sokolu iskreno čestitamo k lepo uspeli proslavi. Zdravo!

PROSVETA

ANTON STRAŽAR: PRAPREČANOVE ZGODBE, II. ZVEZEK.

Kar je res, je res. Tako težko kakor te nove Stražarjeve knjige ljudje že dolgo niso pričakovali nobene. In ni čudno. Stražar pripoveduje tako po domače in prisrčno. Naj že govori o žalosti ali veselju, o sreči ali nesreči, povsod zna povedati tako, da gre beseda do srca. Odkar je nehala biti srce Andrejčkovega Jožeta, ki je bil tudi iz tistega kota doma kakor naš Stražar, še menda ni bilo pisatelja-pripovednika, ki bi bil znal ljudem tako prijetno pripovedovati. Zato je razumljivo veselje, ki je zavladalo povsod, ko je «Domovina» sporočila, da izide nekaj Stražarjevih povesti tudi v knjigi.

Kakšne so te povesti? Lepe so, prav lepe vse, od prve do zadnje. «Mačeha s Kompoljskega gradu» bo ostala gotovo vsem čitateljem v trajnem spominu in marsikdo jo bo bral več ko enkrat. Saj je to košček našega življenja izza tistih davnih časov, ko so naše pradede mučili in izžemali najhujši tlačitelji: nemški graščaki na eni, krvoločni Turki pa na drugi strani. Tiste davne dni nam je Stražar tako živo priklical v tej povesti pred oči, da tako rekoč sami živimo, trpimo in se veselimo z osebami, ki nastopajo v povesti.

Tudi ostale, krajše povesti, povzete iz sedanjega našega življenja, so tako prijetne in mikavne, da jih je človek vesel. No, in na koncu: «Godčevska poroka», šaljivka, ki doslej še ni bila natisnjena, ta je pa taka, da se mora vsakdo smejeti. Tako je knjiga od prve do zadnje strani zanimiva, dobra, res prava ljudska knjiga, ki jo toplo priporočamo vsem čitateljem «Domovine».

Še nekaj je, kar daje knjigi posebno vrednost. To so slike mladega slovenskega umetnika Justina. Okrog dvajset jih je, prav lepih slik, ki jako uspešno tolmačijo berilo. Poleg tega je v knjigi tudi Stražarjeva slika, da bodo čitatelji lahko videli, kakšen je po svoji vnanjosti pisatelj, ki jim je že toliko zanimivega povedal v svojih povestih v «Domovini».

Založba «Vigred» je storila vse, da je knjiga tudi lepo opremljena. Tisk je lep, papir dober, a cena je glede na vse to izredno nizka. Saj stane s poštnino vred za Jugoslavijo samo 10 Din, za Ameriko pol dolarja, za Francijo pa le pet francoskih frankov.

Kakor slišimo, je knjiga že v knjigovaznicah in jo začne založba menda še ta teden razpošiljati. Vsem, ki so jo že naročili, želimo z njo obilo veselja, onim, ki je pa še niso, svetujemo, da to prav kmalu store. Najboljše, najkoristnejše in tudi najcenejše razvedrilo za dolgi zimski čas je vendarle lepa, dobra knjiga. In taka knjiga so te «Praprečanove zgodbe». Naročila sprejema založba «Vigred» (Iv. Albreht), Ljubljana, Škofja ulica št. 8/I. S. P.

To je veselje, taka pena!

Kdor uporablja „GAZELA“-milo, ima prijetno delo in je hitro golov. Jaz ne perem nikdar z drugim kakor z „GAZELA“-milom.

GAZELA MILO

Nekaj navodil za vojaške obvezance

Kakor znano, traja v jugoslovenski vojski obveznost službovanja od 21. do dovršenega 50. leta starosti, in sicer v operativni vojski od 21. do 40. leta, v rezervni vojski pa od 40. do 50. leta starosti.

Služba v stalnem kadru se začne v letu, ko dovrši novinec 21. leto, ter traja 18 mesecev, samo pri mornarici pa dve leti. Rok službe pa se lahko skrajša na 14, 9 ali 6 mesecev. Vsakemu mladeniču, ki ima po zakonu pravico do skrajšanega roka službovanja v kadru ali pa sploh do oprostitve, prizna to pravico naborna komisija brez prošnje.

Vojaška služba se skrajša na 14 mesecev mladeničem, ki so dovršili do 27. leta starosti

kako visoko ali srednje šolo ali pa najmanj šest razredov srednje šole, če niso položili po devetih mesecih izkušnje za rezervnega oficirja. Kdor pa je izvršil ta izpit, služi samo devet mesecev.

Do skrajšane službe devet mesecev ima pravico tudi prvorojenec, čigar oče, stric ali ded je še živ in ki nima mlajšega brata, starega 17 ali več let. Isto velja tudi za prvorojenca, ki nima več očeta, strica ali deda, četudi ima mlajšega brata, nad 17 let starega. To velja tudi v primeru, ako je oče, stric ali ded za delo nesposoben. Za vsakim živim rodbinskim članom, ki ni odslužil polnega roka, služita naslednja dva polna roka, medtem ko ima četrti zopet pravico do skrajšane vojaške službe. Dijaki pri odrejanju roka vojaške službe ostalim rodbinskim članom ne pridejo v poštev. Skrajšana vojaška služba se prizna tudi onim, ki se hranijo sami ali ki so samci ter so

podedovali poljedelsko posestvo ali obrat, ki ga morajo osebno obdelovati ali voditi. Ista ugodnost velja tudi za one, ki sta jim od leta 1914. do 1920. padla v vojni dva rodbinska člana, vendar pa se ta ugodnost prizna samo enemu rodbinskemu članu, ki je bil po smrti v vojni padlih rodbinskih članov prvi potrjen.

Skrajšana služba na šest mesecev se prizna samo bogoslovcem.

Od vojaške službe so oproščeni razen nesposobnih edini hranitelji nesposobnih rodbinskih članov, ki žive ob poljedelskem ali ob osebem delu ter plačujejo na leto 20 dinarjev ali manj neposrednjega davka, v katerega se ne šteje osebni davek, ali pa brez ozira na davek, če so vsi rodbinski člani nesposobni. Med nesposobne rodbinske člane se štejejo ženske nad 17 let, moški od 12 do 17 let ter nad 60 let starosti, ako jih komisija spozna za nesposobne za delo. Za popolnoma nesposobne za delo se smatrajo umobolni, slepi, neozdravljivo bolni, otroci moškega spola do 12. leta ter deklice do 17. leta starosti. Ako je v rodbini poleg novince še en moški rodbinski član, ki bo dovršil 17. leto starosti prej nego dopolni novinec 25. leto, je oprostitev izključena in je samo mogoča odložitev službe. Mladenič pa je oproščen vojaške službe le tedaj, če res tudi vrši dolžnosti hranitelja. Dijaki ne morejo biti oproščeni.

Kdor hoče, da se mu določi pravilen rok vojaške službe, se mora pravočasno zanimati za to, da pridejo v rekrutne zapisnike pravilni podatki o njegovem rodbinskem in imovinskem stanju. Ti rekrutni zapisniki so vsako leto na vpogled od srede do konca maja v občinski pisarni. Poleg tega mora k naboru prinesiti listine, ki potrjujejo točnost podatkov v rekrutnem zapisniku. Posamezne podrobnosti, ki se tičejo vojaških obveznikov, bomo še objavili.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Sočutnost.

«No, ali ste dobro spali?» je vprašala gostilničarka zjutraj gosta, ki je v gostilni prenočil.

«Hvala,» ji je odgovoril, «ampak vaše uboge stenice niso vso noč zatisnile očesa...»

Luna ali solnce.

Učitelj je vprašal učence, kdo ima večjo vrednost, luna ali solnce.

«Luna, ker sveti ponoči, ki je temna,» se je odrezal mali Anžek, «dan je tako svetel in ne potrebuje solnca.»

ČAJNA ROČKA
ako zlata, rudeča, modra, črna, rujava, vedno bo tebi prijateljica prava!

ČAJNA ROČKA zlata
visoko plemenita in najfinjša zdraviljska mešanica in najdovršenejši popolnosti edina obstoječa čajna mešanica najfinjših cvetov in njege. Rasinja v izdatnosti v porabi ne držiha kot srednje vrste.

ČAJNA ROČKA rudeča
osebno polna, aromatična, čista.
Indo-Ceylon.
čajna mešanica najfinjših izbranih vrst čajnih papavkih brez pr. močnem s smetano pr. čisto.

ČAJNA ROČKA modra
čaj za dame
milo, čisto, ne razburja oči.
Ruska čajna mešanica posebno primerna za pr. samovarju, kar tudi pri doživljanju ne postane grenka.

ČAJNA ROČKA črna
čaj za gospode
močvir, plemenit, angleški okusu odgovarajoč, posebno primeren za uživanje z mlekom ali smetano kot zajetek.

ČAJNA ROČKA rujava
prijetna in prijetna čajna mešanica za obitelj, tudi pri trajnem uživanju nobena okusna ubojenost.

Neljuba primes.

Gost je naročil v gostilni pečenega riža, v katerem je našel več dolgih las.

«Nisem ljubitelj take primesi,» je omenil natakarici. «Prosim, denite jih drugič na poseben krožnik.»

Nesporazumljenje.

Avstrijski stotnik je imel konja, kateremu je izkazoval vso prijaznost ter ga je kot otroka skrbno negoval. Tudi svojemu slugi je naročil, da naj se v prostem času s konjem pozabava.

Nekega popoldne ga je našel v hlevu s časopisom v roki, sedečega v jasliah.

«Kaj pa delaš?» ga je nahrulil. «Ali nimaš drugega opravila?»

«Izpolnjujem vaše povelje in kratkočasim konja,» mu je odgovoril. «Ker mi ne pride kaj pametnega na misel, mu čitam časopis.»

Sprememba.

Kmetica s hribov je prišla v mesto k fotografu, da ji napravi sliko njenega pokojnega moža.

«Dajte mi njegovo sliko,» je zahteval fotograf. «Slike nimam,» mu je odgovorila, «pač pa vam ga lahko natančno opišem.»

«Dobro,» je pristal in ženica ga je pričela na dolgo in široko opisovati.

Čez nekaj časa ji je pokazal sliko, izgotovljeno po njenem opisovanju, ki pa seveda ni imela nikake sličnosti z njenim možem.

Ko je žena zagledala podobo, je vzdiknila: «Jehata, kako se je v grobu izpremenil!»

Neizmernost.

Pitar s Solnčnega vrha je šel v trg nakupiti raznih potrebščin. Spotoma se je oglašil v gostilni, naročil merico, ženi pa je dal napolniti steklenico, katero je vinjen postavil narobe v nahrbtnik. Pri hoji v hrib je popustil zamašek in vino je pričelo curljati na tla.

To je opazila Čebulova Mica, ki je krevljala za njim iz trga. «Ti si se ga pa tako navlekel,» mu je oponosila, «da ti teče celo iz nahrbtnika.»

Rahločutnost.

Kuharjev očka je šel na božjo pot ter je domov grede naročil govejega mesa v neki gostilni. «Ravno danes smo zaklali pitane vola,» se je pohvalila natakarica, ko mu je prinesla govedine.

Romar je pogledal porcijo, ki je bila zelo majhna, ter je pričel jokati.

«Zakaj pa jokate, očka?» ga je vprašala sočutno.

«Oh, kaj bi ne jokal,» je ihtel navihani starec, «zaradi tega malega koščka mesa ste zaklali celega vola...»

Vsi trije zadovoljni.

«Ah, Mihec,» pravi mlada deklica svojemu zaročencu, «za nama gre nekdo, ki naju že ves čas zasleduje.»

«Zakaj mi pa nisi tega že prej povedala? Takoj ga bom poklical na odgovor.»

Dekle gre dalje, Mihec pa počaka nadlegovalca. «Gospod Štrukelj,» pravi bolj tiho, «žal mi je, da vam ne morem plačati računa, toda ni prav, da hodite za menoj. Zaročen sem namreč z bogatim dekletom in ako počakate do moje poroke, vam bom plačal dolg z obrestmi vred.»

Štruklju je bilo prav in izginil je v prvo ulico.

«Pošteno sem mu jih povedal,» se je hvalil Mihec, «zdaj naju bo za vselej pustil pri miru.»

MALI OGLASI

Zapomnite si dobro,

da prodaste suhe gobe, jajca, maslo vedno po najvišji dnevni ceni le v trgovini Franc

Senčar, Mala Nedelja in Ljutomer. Velika izbira raznega jesenskega in zimskega blaga po zmernih cenah.

Sreča Vas išče! Preskrbite si srečke!

Efektna loterija Narodno-kulturnega društva Mala Nedelja. — 300 dobitkov v vrednosti 15.550 Din. — Žrebanje nepreklicno 15. novembra 1925. — Srečka stane samo 5 Dir. — Kupujte in naročite takoj srečke pri Narodno-kulturnem društvu v Mali Nedelji. 52

Za jesen in zimo

boste najugodnejše kupili razne porhante, flanelne, volneno blago za obleke, dalje flanelaste rjuhe, trikotažo, plete, po priznanih nizkih cenah pri tvrdki 79

CROBATH FRANC, d. z o. z., Kranj.

Okrog 2500 litrov vina

različnih sortiranih vrst, in sicer od 22., 23. in 24. leta imam naprodaj.

Pojasnila daje

g. FRANJO PLAJNŠEK,
Strmica, Laško.

J. STJEPUŠIN
SISAČ
priporoča 9
boljše tamburice, strune, partiture, šole in ostale potrebščine za vsa glasbila
Odlikovano na pariški izložbi
Cenikl franko

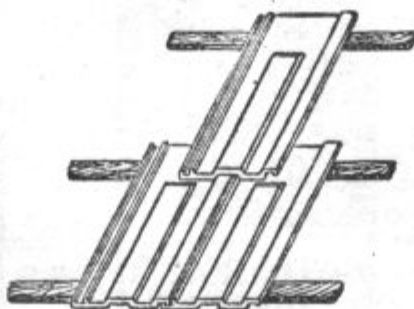
Jugoslovanski kreditni zavod

v Ljubljani, Marijin trg št. 8

sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje

najugodnejše.

Vezane vloge obrestuje po dogovoru. Podeljuje proti dobremu poročtvu osebne, trgovske in obrtne, posebno kratkoročne kredite.

Miklošičeva c. 13

Igralci harmonik, pozor!

Vsakdo, ki želi imeti Lubasove harmonike, vedi, da ima iste v zalogi edinole Lubasov zastopnik za Jugoslavijo

ALES POTOČNIK
v Selcih pri Škofji Loki.

Prodaja jih po istih cenah, ki so bile na ljubljanskem velesojmu v veljavi. Ta zastopnik sprejema naročila na nove harmonike in sprejema stare v strokovno popravilo. 72

Kdor rad čita lepe povesti, naj naroči priljubljene romane „JUTRA“

Do sedaj so izšli sledeči:

Roman po ustnih, pisanih in tiskanih virih

Pater Kajetan

Cena broš. Din 30.—, vez. Din 40.—, po pošti 2 Din več.

Tigrovi zobje

Cena broš. Din 30.—, vez. Din 40.—, po pošti Din 2.— več.

JEAN DE LA HIRE:

Lucifer

Fantastičen roman v VI. delih. Cena broširano Din 45.—, vez. Din 55.—, po pošti Din 2.— več.

FEREAL CUENDAS:

Veliki inkvizitor

Zgodovinski roman iz dobe španske inkvizicije. Cena broš. Din 30.—, vez. Din 40.—, po pošti Din 2.— več.

HARRY SHEFF:

Hči papeža

Zgodovinski roman, ki popisuje krvočelnost in nonravno življenje papeža Aleksandra VI., njegovega sina Cezarja in hčerke Lukrecije Borgije. Broširano Din 30.—, vezano Din 40.—, po pošti Din 2.— več.

CLAUDE FARRERE:

Gusarji

Zgodovinski roman iz življenja morskih roparjev v XVII. stoletju. Cena broš. Din 20.—, vez. Din 30.—, po pošti Din 2.— več.

FR. HELLER:

Blagajna velikega vojvode

Roman. Broš. Din 15.—, vez. Din 25.—, po pošti Din 2.— več.

FR. HELLER:

Prigode gospoda Collina

Saljiv detektivski roman iz velikega sveta. Cena Din 10.—, po pošti Din 2.— več.

Knjige se naročajo pri upravnistvu „Jutra“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Najcenejše strešno kritje!

Združene opekarne, d. d. v Ljubljani

prej VIDIC-KNEZ, tovarne na Viču in Brdu

nudijo v poljubni množini, takoj dobavno, najboljše preizkušene modele strešnikov, z eno ali dvema zareza, kakor tudi bobrovec (biber) in

zidno opeko.

Stekleni strešnik stano na zalogi.

Na željo se pošljeta takoj popis in ponudba!